

POLEN

" MARKSİST BİR EKOLOJİ HAREKETİ İÇİN "

Aralık 2021 Ekolojik İhtilaf Haberleri | POLEN'den | COP26: Bilindik Hikaye Bilindik Fiyasko | Greenwashing | Glasgow Anlaşması: Halkların İklim Taahhüdü | Kent Ekolojisi: İzmir Kent Hakkı Merkezi | EkoFeminizm: Ekolojik Yıkım ve işçi emekçi kadınlar | Ekosömürgecilik: Filistin | Ekoloji Kitaplığı: Moore'un Hayatın Ağında Kapitalizm | Ekoloji Sözlüğü: Eşitsiz Ekolojik Mücadele | Hukuk Mücadelesi: İklim Davaları | Polen Çocuk

marx

“Toplumun daha yüksek bir ekonomik formundan bakıldığında, dünyanın, bireylerin özel mülkiyetinde olması, bir insanın diğer bir insanın özel mülkiyetinde olması kadar saçmadır. Hatta bütün bir toplum, bir ulus veya aynı anda var olan tüm toplumlar, gezegenin sahibi değildir. Gezegenin sadece maliki, intifa hakkı sahibidirler ve meskenin dost canlısı sakinleri gibi gezegeni gelecek nesillere iyi durumda devretmeleri gerekir.”

Capital: Volume Three (Progress Publishers, 1978), s.
776.

Bu sayıda...

Polen Dergi Aralık sayısına Kasım ayında yapılan COP 26 zirvesiyle başlıyor. Elif Cansu İLHAN zirvenin kısa bir özetiyle birlikte alınan kararların bağlayıcılığını ve çözüm üretme gücünün düşüklüğünü tartışıyor. Cemil AKSU ise COP26'nın beklenen başarısızlığıyla birlikte Türkiye'de kurulan COP26 Koalisyonuna değiniyor. Asya YAŞARİKİZ, zirvenin başarısızlığıyla anti-kapitalist ekoloji mücadelesi yükselmelidir diyor. Polen Ekoloji olarak bizim de dahil olduğumuz 200'den fazla örgüt ve hareketin imzalamasıyla başlayan Glasgow Anlaşması hareketi ise önümüzdeki dönemin yükselen hareketi olacak. Bu sayımızda anlaşmanın çevirisini yayınlıyoruz.

Sermayenin yeşillenme projesi olan "Greenwashing" i Helin Nur GÜLER aktarıyor. "Kent Ekolojisi" köşesinde İzmir'de Barış Akademisyenleri tarafından kurulan İzmir Kent Hakkı Merkezi'yle Nazlıcan DEMİR tarafından yapılan söyleşiye yer verirken, Tülin GÜR "eko feminizm" köşesinde ekolojik yıkımın en büyük etkisini emekçi sınıfı üzerinde olduğunu kabulüyle bu yıkımın işçi kadınlar üzerindeki etkisine değiniyor.

"Eko sömürgecilik" köşesinde Filistin Stop the Wall Campaign Organizasyonu üyesi Manal SHQAIR' i misafir ediyoruz. Shqair, işgalci İsrail'in Filistin'in sahip olduğu su varlığının %87'sini kontrol altında tuttuğuna, İsrail'in sömürge politikalarının Filistin'in iklim kriziyle mücadelesini zorlaştırdığına; bundan dolayı Filistin'in bir iklim adaleti meselesi olduğuna değiniyor.

Ekoloji Kitaplığı'nda Jason MOORE'un Türkçe'ye Hayatın Dokusundaki Kapitalizm olarak çevrilen Capitalism in the Web of Life adlı kitabına Ali Alper ALEMDAR' ın kaleminden yer veriyoruz. Alemdar yaptığı değerlendirmeye bir çeviri eleştirisiyle başlıyor. Ancak çeviriden bağımsız olarak incelikli bir şekilde Moore'un bu eseriyle Marksist ekoloji literatürüne yaptığı katkıyı değerlendiriyor.

Aralık ayı sayımızın "Ekoloji Sözlüğü" köşesinde İbrahim ERKOL "eşitsiz ekolojik mübadele" kavramına değiniyor. Gülnur YILMAZ ise Ekoloji Hukuku'nda 30 Kasım 2021 tarihinde Resmi Gazete' de ilan edilen, ormanların rantı kurban edilmesinin yolunu açan kararı değerlendiriyor. Ozan AKSÜNGER Polen Çocuk' ta çocuklarla birlikte doğada vakit geçirmek için çeşitli etkinlikler hazırlıyor ve Aralık ayında ormanda karşılaşılabilecek meyve ve bitkileri çocuklar için tanıtıyor. İyi Okumalar.

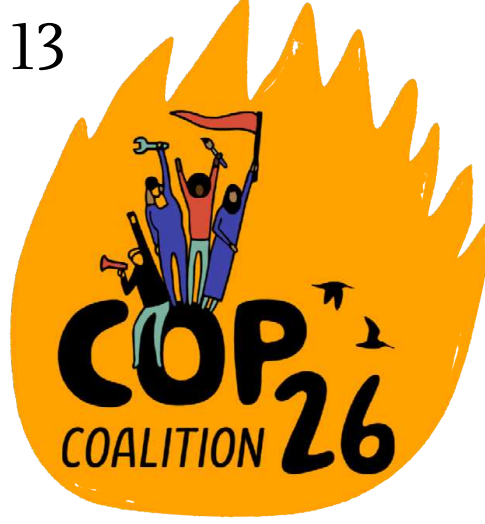

içindekiler

04

13

33

03

Almanak

Kasım 2021 Ekolojik ihtilaf
Haberleri

12

İklim

Bilindik Hikaye Bilindik Fiyasko:
COP26

18

Kent Ekolojisi

İzmir Kent Hakkı Merkezi ile
söyleşi

33

Ekosömürgecilik

Filistin'in Kendi Kaderini Tayin
Hakkı Mücadelesi
İklim Adaleti Mücadelesidir!

01

Bu Sayıda

07

Ne yaptık Ne Yapmak İstiyoruz...

11

COP26: Geriye Ne Kaldı

17

COP26 Sorunun Adını Yeniledi:
Kapitalizm

19

Glasgow Anlaşması Metni

22

Greenwashing

23

Kirli Enerji Politikalarının Gözdağı
Yaşama Gözaçış

29

Ekolojik Yıkım İşçi-Emekçi Kadınları
Nasıl Etkiliyor?

35

Ekoloji Kitaplığı: Yaşamın Ağında
Kapitalizm

37

Ekoloji Sözlüğü: Eşitsiz Ekolojik
Mücadele

39

Hukuk Mücadelesi

43

POLEN ÇOCUK

Bizi okuyun: www.polenekoloji.org

Bize katılın: Polen Ekoloji Kolektifi kayıt formu

Bize ulaşın:

  @polenekoloji

 bilgi@polenekoloji.org
polenekoloji@gmail.com

ALMANAK

VEGAN DERNEĞİ TÜRKİYE: 'VEGANLIK VİCDAN HÜRRİYETİ KAPSAMINA ALINMALI'

Türler arası eşitlik ve adaleti savunan hayvan hakları örgütü Vegan Derneği Türkiye (TVD), 1 Kasım Dünya Vegan Günü'nde Ankara'da Türkiye'de veganlığın vicdan hürriyeti kapsamına alınması için açıklama yaparak kamusal ve özel alanlardaki toplu beslenme sistemleri menülerine vegan beslenme biçimine uygun zorunlu seçenekler konulması için düzenleme yapılması talebinde bulunuyor.

01

02

ŞIRNAK'TA AĞAÇ KIYIMI

Şırnak'ın Cudi, Besta, Gabar ve Namazdağı bölgelerinde bahar ayından bu yana korucuların katılımıyla başlatılan ağaç kıyımı aralıksız sürdürülüyor. Uludere yolunda katledilen ağaçlar tırlarla taşınıyor. Petrol ve maden araması, askeri kule yapımı, yol yapımı ve "güvenlik" gerekçesiyle Şırnak Orman İşletme Müdürlüğü ve Urfa Orman Bölge Müdürlüğü tarafından verilen izinler dahilinde bugüne kadar bölgede yüz binlerce asırlık ağaç kesildi.

SUYUN ORTASINA MADEN

Edirne'nin Lalapaşa ilçesinde bulunan Clariant Boya Kimyevi Maddeler ve Madencilik'e ait bentonit ocağının kapasitesini arttırımı için ÇED raporu yayımlandı. Geçimini tarım ve hayvanlıkla sağlayan köy halkı ise arazilerinin ve su kaynaklarının üzerine kurulmak istenen maden ocağına tepkili.

04

06

İKLİM ADALETİ İÇİN KÜRESEL EYLEM GÜNÜ

COP26 Koordinasyonu'nun yaptığı çağrı kapsamında Türkiye'nin 14 ilde eylemler düzenlendi. Muğla'da Datça, Köyceğiz, Milas, Bodrum, Gökova, Menteşe ve Marmaris'te yapılan eylemlerden sonra İkizköy Akbelen Ormanı'nda da bir buluşma organize edildi.

ALMANAK

RİZE'DE TAŞOCAĞI

Rize Pazar'ın Bucak köyünde Melmanat, Değirmen ve Hediçor dereleri yapılması planlanan maden ocağı için açılan davada bilirkişiler raporunun tamamladı. İtirazları haklı bulan bilirkişiler, bazalt ocağı için verilen çevresel etki değerlendirme (ÇED) gerekli değildir kararının 'teknik olarak yeterli ve uygun olmadığını belirtti.

07

11

İZMİR SAHİLİNDE ÖZELLEŞTİRME

AKP'li Cumhurbaşkanı, Özelleştirme İdaresi'nin Gümüldür sahilindeki otel alanını 'daha cazip hale' getirmek için yaptığı imar planı değişikliğini onayladı. Özelleştirme İdaresi, 2019'daki planda otel alanının yanında yer alan "Günöbirlik Tesis Alanı" lejantını kaldırdı. Günöbirlik Tesis Alanı'nın imar hakkı otel alanında kullanılabilir

POLİPROPİLEN ÜRETME TESİSİ

Hatay'ın Erzincan ilçesi'nde yapılması planlanan 'Propandan Polipropilen Üretim Tesisi, Su Alma Yapısı ve Derin Deniz Deşarjı' projesinin halkın katılım toplantısına yurttaşların protesto damga vurdu. Projenin bölgede büyük çevresel kirliliğe neden olacağını belirten bölge halkı, toplantının yapılması izin vermedi. Toplantının yapılamadığına dair tutanak tutturarak yurttaşlar ile jandarma karşı karşıya geldi.

12

KARTAL DAĞI YİNE HEDEFTE

Enerjisa Enerji Üretim tarafından, Aydın ili Germencik ilçesi Dampınar Mahallesi ve İzmir ili Tire ilçesi Küçüköale Mahallesi'nde Dampınar Rüzgar Enerji Santrali (RES) ve Mobil Kırmı Eleme Tesisi projesi için harekete geçti. Firma, ÇED başvuru dosyasını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na sundu. Öte yandan geçtiğimiz günlerde bölgede Emerald Maden, Taşımacılık, İnşaat Şirketi tarafından kurulması planlanan yıllık 500 bin ton kapasiteli mermer ocağı projesinin Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) süreci kapsamında yapılmak istenen halkın katılım toplantısına bölge halkı izin vermemiştir.

12

ALMANAK

DENİZ GÜMÜŞEL GÖZALTINA ALINDI

Muğla Belediyesi ve Milas Kaymakamlığı tarafından düzenlenen Zeytin Şenliği'nin Yeniköy Kemerköy Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketi (YK Enerji) sponsorluğunda yapılmasını protesto eden İkizköy Çevre Komitesi'nden Deniz Gümüşel gözaltına alındı. Gümüşel bir günlük gözaltıdan sonra serbest bırakıldı..

14

16

İÇME SUYUNA SÜLFÜRİK ASİT TEHDİDİ

Gördes ilçesi yakınlarında yıllardır nikel madenciliği yapan Zorlu Grubu tarafından yapımı planlanan sülfürik asit üretim tesisleri için ÇED olumlu kararı verildi. Manisa İl Çevre Müdürlüğü sitesinde askıya çıkarılan ÇED olumlu kararına karşı AKHisar ve Gördes'ten 72 yurttaş ile çevre dernekleri dava açmaya hazırlanıyor.

HAVA KİRLİLİĞİ AVRUPA'DA HER YIL 307 BİN ERKEN ÖLÜME YOL AÇIYOR

Avrupa Çevre Ajansı, hava kirliliğinin neden olduğu erken ölümlerin Avrupa genelindeki etkisine dair araştırmanın sonuçlarını yayımladı. Araştırmaya göre hava kirliliği Avrupa genelinde yılda 307 bin erken ölümden sorumlu. Avrupa Ekonomik Bölgesi raporuna göre, Avrupa Birliği üyeleri, Dünya Sağlık Örgütü'nün en son hava kalitesi yönergelerine bağlı kalsaydı, 2019'da kaydedilen ölüm sayısı yarıya indirilebilirdi.

16

17

YILDIZKOY'A DOKUNMA!

Ada Dayanışması, Gökçeada Sualtı Milli Parkı'nın içinde yer alan, deniz flora ve faunası koruma altında olan Yıldızkoy'un imara açılması girişimlerine yönelik bir açıklama yaptı. Yıldızkoy'a dair planlama çalışmaları 2010 yılında başlamıştı. Koy, 2012 yılında imara açılmış ve 2015 yılında da konut gelişim alanı ilan edilmişti. 2021 yılı ekim ayı itibariyle de imar planının son hali Belediye Meclisi'nde onaylandı.

ALMANAK

BOLU'DA TAŞOCAĞINA KARŞI HALK İŞ MAKİNELERİNİN ÖNÜNÜ KESTİ

Ayman Yaylasında kurulmak istenen taş ocağı için ağaçların kesilmeye başlandığını haber alan köylüler iş makinelerinin önünü kesti ve çalışmaları bir süre engelledi. Köylüler inşaatın durması için dava açtı.

17

18

BİLİRKİŞİ AFŞİN C SANTRALİ'NİN ÇED RAPORUNU OLUMSUZ BULDU

Türkiye Varlık Fonu (TVF) tarafından A ve B Maraş Afşin'de yapılması planlanan C Termik Santrali için verilen "ÇED olumlu" kararına karşı 25 yurttaş tarafından açılan davada, bilirkişi heyeti, Santral kurulumu için planlanan faaliyetlerin içinde susuzlaştırmanın yer alması, yer altı sularının çekilmesi, kurutulması, deplase edilmesi ve durumdan Ceyhan Nehri'nin kaynaklarının bulunduğu Yukarı Ceyhan Havzasının etkileneceğini belirterek bilimsel açıdan doğru olmadığını beyan etti.

SİYANÜR ATIKLARININ TOPLANDIĞI HAVUZ PATLADI

Giresun'a bağlı Şebinkarahisar ilçesinde Nesko Madencilik AŞ'ye ait maden ocaklarında kullanılan siyanür atıklarının depolandığı flotasyon tesislerindeki havuzlar patladı. Bölge sakinlerinden alınan bilgilere göre, patlamanın etkisiyle yakındaki dereye akan zehirli atıklar, Kılıçkaya Barajı'na ulaştı.

19

23

MAHKEME, ÇANAKKALE'DE MADEN OCAĞINA İZİN VERMEDİ

Koza Altın İşletmeleri'nin Çanakkale'de açmak istediği altın-gümüş maden ocağına ilişkin proje mahkeme tarafından iptal edildi.

Bölgede yapılması planlanan altın-gümüş maden ocağına ilişkin 2017 yılında ÇED olumlu kararı verilmiş, projeye karşı çıkan İDA Dayanışma Derneği üyeleri kararı yargıya taşımıştı.

POLEN'den

Ne yaptık,
Ne yapmak istiyoruz?
Arz ederiz...

Polen Ekoloji KOLEKTİFİ

Polen Ekoloji Kolektifi'nin 2019'da ekoloji hareketinin örgütsel, politik ve stratejik olarak bunalımda olduğu bir dönemde kurulduğunu belirtmek ekoloji mücadelesinin kendiliğindenci mevcut duruma dikkat çekmek açısından yerinde olacaktır. Türkiye'de ekoloji hareketi 12 Eylül askeri faşist darbesinin yarattığı depolitizasyon baskısı altında, büyük bir talihsizlikle, kapitalizmin, "tarihin sonu"nu ilan ettiği, dolayısıyla mümkün dünyaların en iyisinin kapitalist toplum olduğunu iddia ettiği bir dönemde, liberal düşüncelerin büyük baskı altında gelişti. Ekseriyetle kendi yerindeki acil sorunlara karşı gelişen, tekil/sorun odaklı, bu nedenle de o yereldeki o soruna karşı çıkan "herkesi" bir araya getirmeyi ama o sorunun toplumsal ve siyasal boyutlarıyla ilgili tartışmalara girmemeyi pratik bir sorun olmaktan çok "ekoloji siyasetler üstüdür" biçiminde teorileştiren, kendi gündemini/stratejisini belirleyecek bir süreklilik ve örgütlülüğün yoksun, yer yer gerici uzlaşmalar ve doğrudan anti-demokratik yaklaşımlara varan hâl ve gidişat içindeki bir "hareketten" bahsedilebilir. Bu yerel hareketlerin mevcut hâl ve gidişatı içinde sosyalistlerin hem kendilerini "antikapitalist", "sosyalist", "politik" olarak addetmelerine rağmen bireysel, kendiliğindenci, devrimcilikten kopuk davranışları - hâlâ - aşamadığı bir zamanda

Polen Ekoloji kuruluşunu ilan etti. Açıkça "Marksist bir ekoloji hareketi yaratmayı" hedef olarak açıkladı; politik, devrimci, örgütlü bir mücadele çağrısı yaptı.

Türkiye ve Kürdistan'da Marksizmi referans alan akademisyen, düşünür politik ekolojistler maalesef birkaç kişiden fazla değil. Bu alanda bilgi üretimi son derece zayıf, hatta yok denilecek düzeyde. Sosyalist partiler, dernekler ve onlarla yakınlık içindeki dergi ve internet sitelerinde de ekoloji ve Marksist ekoloji literatürü yine oldukça zayıf. Bu kesimlerin ekoloji hareketine ilgisi ve dahiliyeti öne çıkan gündemlerde eylemsellik ve belirli alanlarda örgütlenme imkanı arayışı üzerinden. Ekoloji hareketinin içinde debelendiği ideolojik, teorik ve politik sorunlar üzerine düşünen, hareketin belli bir program çerçevesinde ve belli bir stratejiye göre örgütlenme sorunlarını aşmaya dönük bir düşünme ve pratik yok. Hareketle pragmatik tarzda ilişkilene başat durumda. Ekoloji alanında literatür liberal sağ ve sol düşüncelerin egemenliğinde.

Bu nedenle Polen Ekoloji bu hegemonyayı kırmayı

POLEN'den

kendisine ilk görev olarak belirledi. Halihazırdaki yerel ya da ulusal hareketlere ve eylemlere başlangıçtaki sınırlı gücüyle katılım gösterirken aynı zamanda uluslararası alanda Marksist ekolojistlerin hem teorik hem de politik tartışmalarını Türkiyeli okura ulaştırmayı, bunun için de tercüme faaliyetini merkezine alan bir çalışma başlattı. Politik ekolojinin birçok konusuna dair Marksist yazarlardan çeviriler yapıldı. Genç araştırmacı yazarların yazılarına yer verilerek onların gelişimini cesaretlendirmeye çalıştı.

Polen Ekoloji kendi medyasının etkisiyle ve alanda yerel direnişler ve hareketlerin içinde yer alan aktivistleriyle kendini inşa etmeye çalıştı. Geçen iki buçuk yıllık zaman zarfında süren, zuhur eden yerel direnişlere destek olmaya, bazı hareketlerin kuruluşunda aktif görev almaya çalışarak içeriden öğrenmeye, emekçilik yapmaya gayret etti. Düzenli olarak her ay, "ekolojik ihtilaflar raporu" yayınlamaya ekolojik yıkımı belgelemeye, bellek oluşturmaya çalıştı. Şimdi bu raporlamaya aylık bir dergi faaliyeti içinde sürdürmeye devam edecek.

Polen Ekoloji açısından farklılığını ortaya çıkaran ikinci bir çalışma, Karadeniz'deki "müjdedli" keşif ve ardından Doğu Akdeniz'deki fosil gaz üzerine savaşa ramak kalan rekabete karşı başlattığı KazmaBırak Kampanyası oldu. Dış politikanın konusu olarak görülen ve bir ekoloji gündemi olarak ele alınmayan bu konunun neden ekoloji hareketlerinin gündemi olması gerektiğinden hareketle Yeşil Sol İklim Çalışma Grubu, HDK

Ekoloji Meclisi, Mezopotamya Ekoloji Hareketi ve Başlangıç Dergisi ile ortaklaşarak başlatılan KazmaBırak Kampanyası için çok dilli (Kürtçe, İngilizce, Fransızca, Portekizce, Arapça, Farsça, Yunanca, Türkçe) bir internet sitesi oluşturuldu ve imza kampanyası çağrısı siteden ve sosyal medya üzerinden duyuruldu. İlk etapta Türkiye'den çevre/ekoloji örgütleri imza kampanyasına katıldı. Sonra da özellikle Türkiye'nin savaş tehdidi altındaki Yunanistan ve Kıbrıs'tan oldukça fazla ilgi gördü.

KazmaBırak Kampanyası kapsamında, çevrimiçi seminerler, youtube canlı yayınları yapıldı. Ulusal ve uluslararası koordinasyonlar kuruldu. Fransa, Portekiz, Filistin, Irak'tan da örgütler imzacı olarak katılım gösterdi ve gelişen enternasyonal iklim hareketiyle bağ kurmak için somut bir adım atılmış oldu. Kampanya, iki kere "küresel iklim grevi" eylemlerinin örgütlenmesinde pek çok ilde öne çıktı. İzmir depremi ardından halkların dayanışması adına uluslararası koordinasyon açıklama yayınladı. Kardak krizinin yıl dönümünde savaş karşıtı açıklamalar ve eylemler düzenledi. Ve son dönemde COP26 Koalisyonu'nun Türkiye ayağının örgütlenmesini sağladı. Glasgow'da yapılan alternatif zirveye katılarak sunum yaptı. KazmaBırak Kampanyası, emek örgütlerinin de kampanyaya katılımı ve fosil sektörde çalışan emekçilerin bu alandaki sorunları ile ekoloji hareketinin taleplerinin ortaklaştırılması için çalışmalarını sürdürdü.

Polen Ekoloji Kolektifi olarak gerçekleştirdiğimiz bir diğer çalışma Ekoloji Birliği ile ortak yapılan

POLEN'den

Madenciliğin Politik Ekolojisi Sempozyumu oldu. Ekoloji mücadelesiyle dolaylı ya da direkt bağlantısı olan akademisyenler, aktivistler, sendika ve çiftçi örgütü temsilcilerini bir araya getiren Sempozyum, ekolojik yıkımın baş aktörlerinden olan madencilik sektörünün ekonomi politikasını Marksist bakış açısıyla açıklayan, sınıf mücadelesi ile ekoloji mücadelesinin ortaklıklarını berraklaştıran bir çalışma oldu. Birçok pratik politik öneriler geliştirildi. Sempozyum Bildirileri Kitabı çevrimiçi olarak yayınlandı.

Polen'in başından beri istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü çeviri çalışmaları sayesinde uluslararası ekoloji örgütleri ve yazar/aktivistleri ile bağları da gelişti. Bu alanda, bazı önemli kitapların çevirisinin yapılması için aracılık yaptı. İki önemli Marksist düşünür olan John Bellamy Foster ile Paul Burkett'in ortaklaşa yazdıkları Marx and the Earth kitabı ve Avrupa merkezli ekoloji tartışmalarına karşı anti-sömürgeci bir perspektifle karşı çıkan Max Ajl'in People's Green New Deal kitapları çok yakında Türkçe'ye kazandırılmış olacak.

En son yine Kasım ayı içinde Abstrakt internet dergisi ile ortak olarak "Kapitalizm Ve Ekolojik Yıkım: Mücadele Yolları Ve Alternatifler" dosyası yayınladı. Uluslararası Marksist ekoloji ekolünden birçok yazarın katkısıyla oluşan ekoloji dosyasının, hareketin ufkunu genişletmesi, yeni siyasi ve örgütsel bağlar geliştirmesi için vesile olacağını murat ediyoruz.

Polen'in kuruluşu ile pandemi sürecinin çıkışması hem bir fırsat hem de bir zorluk yarattı. Fırsat,

sosyal medya çalışmaları üzerinden tanınırlık sağlamaya daha fazla imkan yaratması oldu. Fakat yüz yüze toplantılar, etkileşimler kurma, bu sayede grup dinamiğini kuvvetlendirme, "Polenist" olma durumunu yakalamakta zayıflık oluştu. Kolektif nüfusu büyürken bireysel ve örgütsel inşada nitelik gelişimi aynı düzeyde olmadı. Salgın döneminde düzenli örgütsel işleyişin gerektirdiği toplantı, bilgi akışı, raporlama, planlama ve karar denetiminde genel bir esnek ilişkileneş hakim oldu. Kolektifin teorik ve politik eğitim ihtiyacını gidermek ve örgütün ihtiyaçları doğrultusunda kadroların gelişimi için Marksizme Giriş, politik ekonomide temel kavramlar, emperyalist küreselleşme, ekomarksizm gibi konularda çevrimiçi eğitim çalışmaları yapıldı, okuma listesi oluşturuldu. Hareketin eğitim ihtiyacını karşılamak için yetenekler elverdiğince bunlar kalıcılaştırılmaya, yeni yöntemler geliştirilmeye çalışılıyor.

Emekçi solun genelinde olduğu gibi salgında örgütlü mücadele yürütmeye adapte olmada ekoloji örgütleri de farklı düzeyler gösterdi. Yeni yola çıkan Polen için harekete aşama atlatılacak dönemin en sıcak gündemlerine müdahale düzeyinin yetersizliği karşısında yol arayışının yarattığı gerilim belirgindi. Bireysel dönüşüm, politik bilincin gelişimi, fedakârlık, sahiplenme, inisiyatif alma ile birleşerek örgütsel süreklilik ve disiplin oturduğu ölçüde pratik faaliyetlerin düzeyinin yükseltilmesi için hazırlıklar yapıldı. Polen'in istikrarlı bir örgütsel varlığa kavuşturulması için bazı adımlar atıldı.

Polen kuruluşundan beri, Marksist bir Ekoloji

POLEN'den

Enstitüsü kurulmasının ihtiyacını ve bunu gerçekleştirme inancını dile getiriyor. Kuşkusuz bu bir hedef ve birçok akademisyeni, araştırmacıyı ve aktivisti etkileyen, desteğini alan bir vaat. Ekolojik yıkıma neden olan projeleri takip edecek, bu konularda yerelleri erkenden harekete geçirecek, hukuki ve bilimsel bilgi desteği sunacak, geniş kitlelerin ekolojik bilincinin gelişmesi için eğitim faaliyetleri, yayınlar, atölyeler, kongre ve konferanslar yapacak, güncel gelişmeler karşısında politik öneriler yaparak ve eylemler örgütleyecek bir merkez olarak bir Enstitü'nün ekoloji mücadelesinin sac ayakları olan, hukuk, bilim, medya ve eylem alanlarının hepsinde kapasitesiyle misyonuna uygun bir kurumsallaşma hedefi yakalanabilir.

Polen Ekoloji Kolektifi, Türkiye ve Kürdistan'dan başlayarak bölgede ve dünyada ekoloji hareketini ve sol-sosyalist güçleri ekolojik çöküşün yarattığı panik ile sermaye çözümleriyle şu ya da bu düzeyde uzlaşmaya çağıran eğilimlere karşı tam da kapitalizmin varoluşsal krizi içinde olduğu tarihsel dönemde demokratik ve sosyalist bölge devrimlerinin güncel olduğunu savunan bir hattı ekoloji hareketinde yaygınlaştırma çabalarını sürdürecektir. Bu açıdan coğrafyanın kuraklık, enerji yoksulluğu, kirlilik, halk sağlığı gibi acil ekolojik gündemleriyle doğrudan eylemlerle ilişki kurarken devrimci güçlerin ekoloji hareketindeki etkisini artırmasının yollarını da arayacak. Hareketin içindeki ırkçı, milliyetçi, şoven, cinsiyetçi vb. tutumlara karşı ilkesel bir tutumla mücadele yürütürken birleşik eylemin, birleşik ekoloji mücadelesinin öznesi olmaya çalışacak. Faşizmin güncel rejim biçimiyle yüzleşecek, onu doğrudan karşısına alacak şekilde antifaşist hareketin bir bileşeni gibi hareket etmeye ve ekoloji alanında bu eylemin biçimlerini yaratmaya çalışacak.

Bu ve benzeri iddialı hedefler hareketin taşıması gereken yükler olarak değil, bir varoluş biçimi olarak benimsendiği ölçüde iklim krizi gibi başlıklarda öne sürülen alarmist ve ehven-i şer yaklaşımlara karşı sözde kalan değil, ciddi ve stratejik bir adım atılmış olacak. Polen, farklı illerde yaygınlaşmayı sürdürüyor, yeni insanlar, yeni ilişkilerle pratik mücadeleye taze bir kan taşıma konusunda mütevazı ama iddialı bir giriş yapıldı. Şimdi sıçrayarak gelişme, politik bir güç

Şimdi sıçrayarak gelişme, politik bir güç olarak var olma, acil ve uzun vadeli sorunlar karşısında ülkenin sınıfsal gerçekliğine uygun politik halkalar yakalama zamanı. Sıçrayarak gelişimin yaratacağı yönetsel ve iradi sancıları taşıyacak heyecan, enerji ve gençlik temeli sağlam ama her şeyin ötesinde kapitalizmin çanına otu tıkayacak yolu gösteren Marksist teorinin alet çantası ekolojistlerin elinde daha da güçleniyor.

Gelin bu yolu birlikte yürüyelim, birlikte tartışalım, ortak akılla kapitalizmin sonunu getirecek tarihsel kitlesel hareketi birlikte inşa edelim.

İKLİM

COP26
Geriye Ne Kaldı?

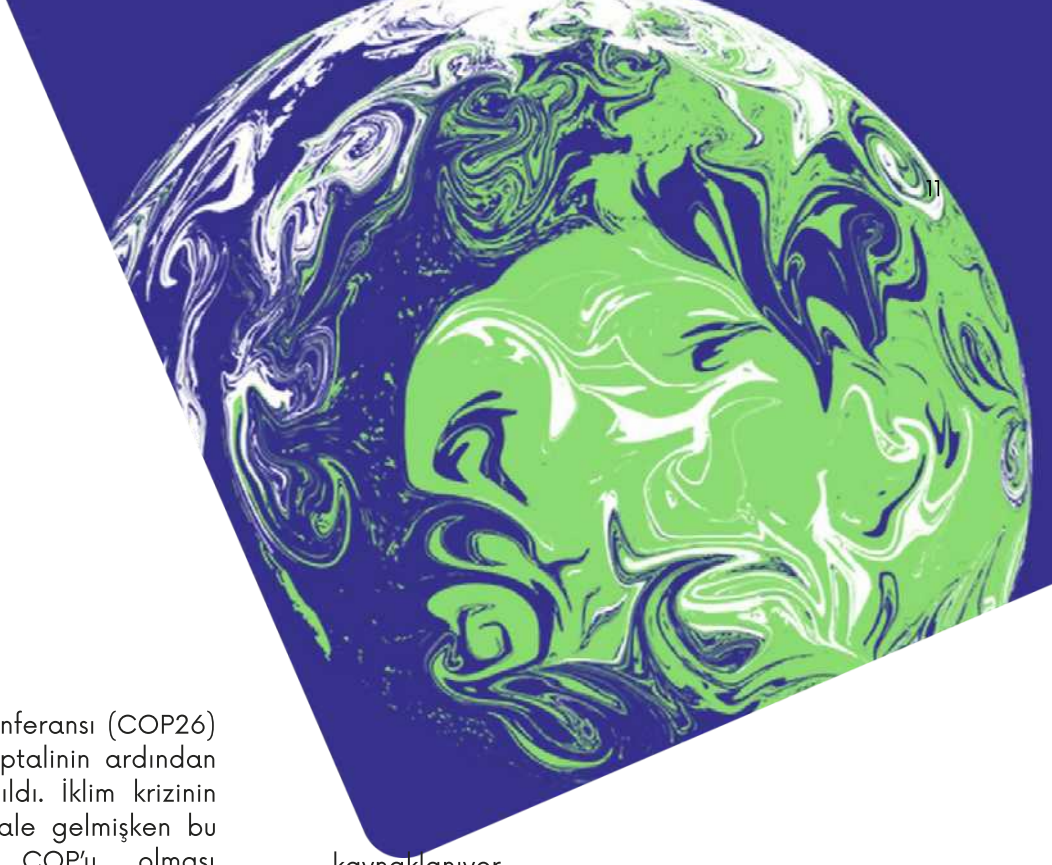
Elif Cansu İLHAN

İklim Değişikliği 26. Taraflar Konferansı (COP26) geçen yıl pandemi sebebiyle iptalinin ardından bir yıl arayla İngiltere'de yapıldı. İklim krizinin etkileri sertleşip yadsınamaz hale gelmişken bu COP'un bir 'acil durum' COP'u olması bekleniyordu. Devletler, özellikle küresel kuzey devletleri, halkları bir kez daha yüzüstü bıraktı, acil duruma dair bir çıktı elde edilemedi. Ancak yine de COP çıktılarının bazı "ilk"leri vardı. 1995'teki COP1'den beri ilk kez "fosil yakıtlar" iklim krizinin sebebi olarak tanındı, yerli halkların hakları sonuç metninde yer aldı.

Toplum ise konferansı genellikle 'duyumlardan' takip etti. Konferans Başkanı Alok Sharma, COP26 için "Şimdiye kadarki en katılımcı COP olacak demmişti." Konferans başından sonuna ekoloji hareketlerinin ve özellikle küresel güney katılımını zorlaştıracak şekilde tasarlandı. Konferanstan önce online takip seçeneği olacağı iddia edilmişti, online platformlar ikinci haftaya kadar çalışmadı. Konferansı yüzyüze yapmakta ısrar eden İngiltere hem ciddi karantina ve aşı şartları getirdi, hem aşuya erişemeyen ülke delegelerine aşı sağlayacağını söyledi ama pek çoğuna sağlamadı. Bir yandan da yüksek masraflar küresel güneyin konferansa katılımını kısıtladı. Gidebilenler ise her şartı sağlamalarına rağmen müzakere alanlarına Covid-19 bahanesi ile alınmadılar. Toplumun müzakere oturumlarına erişimi önceki yıllara göre sınırlandı. Konferansın tadını Brezilya ve Türkiye delegasyonları çıkardı. Kayıtlara göre konferansa Brezilya 479, Türkiye 376 delege gönderdi. Brezilya delegeleri aktivistlere saldırarak Bolsonaro'nun beklediği performansı gösterirken Türkiyelilerin en azından kötü birhaberini almadık. Sharma'nın konferansı timsah gözyaşlarıyla (ya da bir adet gözyaşıyla) kapatması muhtemelen iklim krizine karşı etkili bir çıktı alamamaktan değil, ekibinin konferansın kendisini bile düzenleyememesinden

kaynaklanıyor.

Konferanstan küresel güneyin ve sivil toplumun en büyük talebi Kayıp ve Hasar fonunun oluşturulmasıydı. Kayıp ve Hasar fonunu bir tazminat talebi. İklim krizinin bugünkü noktaya gelmesinde yüksek tarihsel sorumluluğu olan ülkelerden, krizde payı düşük olan ancak etkilerini yoğun yaşayan ülkeler için tazminat talep ediyor. Ancak gelişmiş ülkeler bu tazminat talebini uzun yıllardır görmezden geliyor. İklim krizinin etkilerinin giderek artmasıyla Kayıp ve Hasar talebi de daha duyulur oldu. Ancak zengin ülkeler kulaklarını tıkayamadıkları bu talebi bu kez de geçiştirmeyi başardılar. Tazminat talebinin yerine getirilmemesinin yanında Küçük Ada Devletleri ve G77 ve Çin'in desteklediği Kayıp ve Hasar Tesisi oluşturma girişimi, AB, İngiltere ve ABD'nin kapalı kapılar ardında yaptıkları pazarlıklara kurban edildi. Kayıp ve Hasar'ın aciliyetini anlatan Küçük Ada Devletleri geçtiğimiz yıl ülkelerini yıkan iklim değişikliği sebepli olayların etkilerini azaltmak için kredi almak zorunda kaldıklarını söylediler. COP'un sonuç metninde fosil yakıtlar iklim değişikliğinin sebebi olarak yer aldı. Fosil yakıtların terk edilmesi ile sonuç metnine başlanmıştı ancak Hindistan ve Çin'in talebiyle fosil yakıtlardan çıkış fosil yakıtları azaltmak olarak yumuşatıldı. Fosil yakıtlara dair azaltımın ismen kabul edilmesi umut verici olsa da ürkütücü tarafı bu maddede fosil yakıtlardan 'etkisi azaltılmamış' (unabated) olarak bahsedilmesi. Etkisi azaltılmamış terimi kirletici sözlüğünde Karbon Yakalama ve Depolama ve Depolama gibi mekanizmalarla etkisi azaltılmamış kirleticilere işaret ediyor. Bu da devletlerin bir kez daha olmayan teknolojileri ortaya atarak fosil yakıt

İKLİM

çıkarma ihtimalini doğuruyor. Yine de fosil yakıtların kirletici olarak ilk kez bir COP resmi çıktısında anılması bir kazanım. Fakat bu bir kazanım olsa da net sıfır, karbon ticareti gibi maskelerle kirleticiler kirletmeye devam etme yollarını bulmuş görünüyor. Sonuç metninde 1,5°C hedefi hala geçerli gibi gösterilse ve yerli halkların hakları vurgusu öne çıksa da eylemlerde bu niyete dair bir emare görülmedi.

COP'un resmi çıktılarının yanında bu yıl ülkeler pek çok ittifak ve taahhüt de oluşturdular. Bu taahhütlerin pek çoğu zaman vermeyen, düşük hedefli ve bağlayıcı olmayan taahhütlerdi. Örneğin metan emisyonlarının 2030 itibarıyla %30 azaltılması hedefi belirleyen ve uygulanması halinde 2050 yılında küresel sıcaklık artışının 0,2 °C daha az olmasını sağlayabileceği hesaplanan Küresel Metan Taahhüdü; Kömürün yanında petrol ve fosil gazı da terk etmeyi hedefleyen Kömürün ve Gazın Ötesinde İttifakı gibi girişimler de COP'un yine görece olumlu kabul edilen çıktıları.

COP elbette kurtarıcımız olacak bir mekanizma değil. Nihayetinde yaşadığımız krizin sorumlularının yoğun temsil edildiği, insan hayatlarının lobilerde kirleticilerin pazalıklarına konu olduğu bir yer. Ki zaten bir kez daha bu pazarlıklarla bilimi inkar edip milyonlarca insanın hayatını umursamamalarına tanık olduk. Fakat vazgeçebileceğimiz bir mekanizma da değil. Sesimizi duyurmak, devletlere baskı yapmak ve küresel şartları değiştirmeye zorlamak için elimizdeki en yüksek seviyeli mekanizma COP. Bu yüzden de halklar yürüyüşlerden açlık grevlerine kadar geniş bir eylem alanıyla COP'u kirleticilere bırakmadı. İklim eylemlerine ilginin yükselmesi ve iklim adaleti talebinin küreselleşmesi esas umut kaynağı oldu.

İKLİM

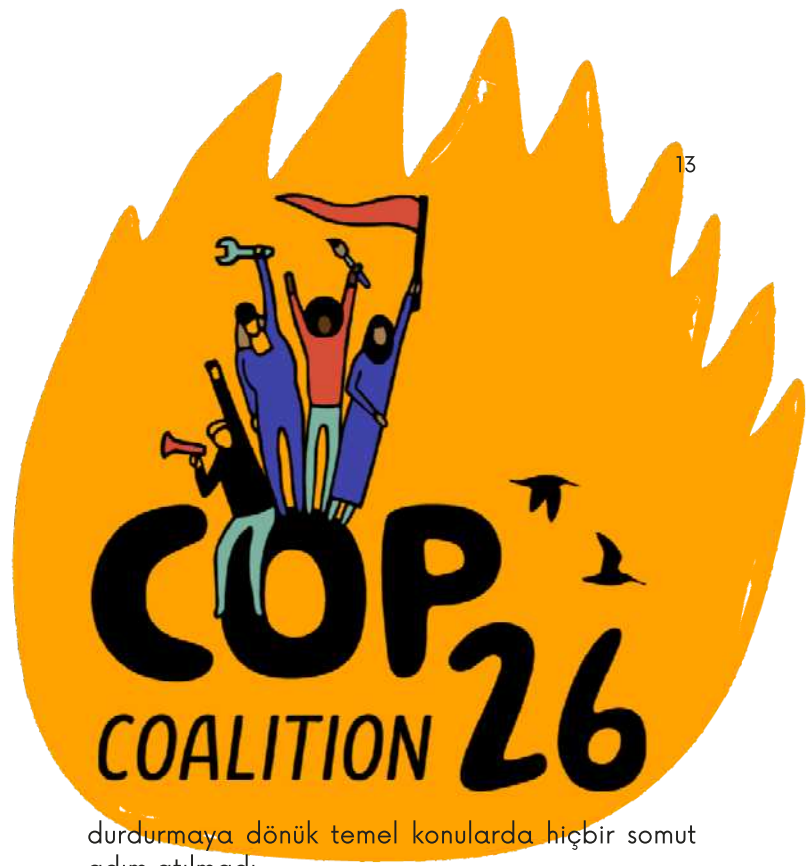
Bilindik Hikaye Bilindik Fiyasko: COP26

Cemil AKSU

Küresel ısıtmaya yönelik hükümetlerarası ilk çerçeve sözleşmesi olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) yürürlüğe girdiği 21 Mart 1994'ten bu yana, "Taraflar Konferansı" (COP - Conference of the Parties) zirveleri düzenleniyor. Her yıl düzenlenen zirvede, 197 ülke bir araya gelerek, iklim değişikliğinin ve ülkelerin bununla nasıl mücadele edeceği gibi konularda münazara yürütüyorlar. 26. Taraflar Konferansı (COP26), koronavirüs salgını nedeniyle 1 yıllık erteleme ardından 1-14 Kasım tarihlerinde İskoçya'da yapıldı. Bu 1 yıllık erteleme ülkelere Paris Anlaşması'nı uygulamaya sokma ve taahhütlerini yakalama için ek bir süre sağlamanın tam aksine salgın döneminde daralan ekonomileri ve bunun sonucu azalan sera gazı emisyonlarını yeniden eski rotalarına sokmak için değerlendirildi. Şiddeti sürekli artan iklim felaketleri, artan enerji fiyatlarıyla yaşanan enerji yoksulluğu, giderek hissedilen gıda krizi, iklim göçleri, vb. iklim krizinin toplumsal sonuçları arka plana atıldı.

Paris hedefleri hayal oldu

Paris İklim Anlaşması'nın temel ilkesi, "Küresel ısınmanın, sanayi öncesi dönemlerdeki sıcaklık değerlerinin 1,5°C üzerine ulaşmasının, gezegende geri döndürülemez etkiler meydana getirebileceğinin taraf olan bütün ülkelerce kabul edilmesi ve küresel ısınmayı 2°C'nin 'oldukça altında' tutmak ve mümkünse 1,5°C ile sınırlamak," idi. Bir diğer temel ilkesi de, bu 1,5°C hedefinin tutturulabilmesi adına her ülkenin sera gazı emisyonlarını azaltmak üzere "ulusal katkı beyanı"nda bulunması ve hukuki bağlayıcılık olmasa da buna uyması idi. COP26 zirvesinde de mevcut tabloyu değiştirecek hiçbir gelişme yaşanmadı. "Kömürden çıkış", iklim adaleti, tarihsel ve güncel sorumluluklar gibi iklim krizini

durdürmeye dönük temel konularda hiçbir somut adım atılmadı.

Yani, Paris Anlaşması'nın küresel ısıtma sıcaklık hedeflerine ulaşmak için ülkeler, Glasgow'dan "beklentilerinin" aksine 2030'a kadar bilimin gösterdiği yolda sera gazı salımlarını azaltamayacak. Başka bir deyişle bugüne kadar iklim politikaları olarak sunulan ulusal olarak belirlenmiş katkılar (NDC) ile son 5 yılda ve Glasgow'da verilen sözlerin hepsi gerçekleşse dahi 2030'a geldiğimizde küresel ısıtma 1,5°C rotasını bir hayli aşmış, 2°C derecenin üstünde olacak şekilde ilerliyor olacak. 1,5°C'nin 2033-35 gibi erken bir tarihte aşılma ihtimali bir hayli yüksek. IPCC raporunda bu eşliğin aşılp sonra yüzyılın ikinci yarısında istikrarlı azaltım politikaları ve karbon yakalama teknolojileriyle tekrar altına düşüldüğü tek bir senaryo bulunuyor. Glasgow'un işte o senaryoyu şimdiden boşa düşürdüğünü söyleyebiliriz. IPCC raporu ve akabinde toplanan COP26, Paris İklim Anlaşması'nın gerçekte bir oyalamadan başka bir şey olmadığını bir kez daha ortaya çıkarmış oldu.

COP26'da emisyon hedeflerinin boşa düşmesine ilaveten başka kötü adımlar daha atıldı. Mesela ABD, çiftçileri tarım dışına itip, tarım tekellerinin GDO'lu tarımını destekleyerek üretimi arttırmayı amaçlayan iklim için Hedef İnisiyatifi kurdu! Yani zehirli gıda üretimine tam gaz devam edilecek! Yine dünyanın bir numaralı gaz, iki numaralı kömür ihracatçısı Avustralya, 10 yeni açık deniz petrol araması projesini açıkladı. Japonya, fosil yakıtları desteklemeyi sürdüreceğini beyan etti. Ayrıca iklim krizinden ve ekolojik yıkımdan etkilenen ülkelerin uğradığı "kayıp ve zararlar" konusu

İKLİM

tamamen göz ardı edildi. Elbette “tarihsel ve güncel sorumluluk”, “iklim adaleti”, “iklim borcu” kavramları da gündeme gelmedi.

BM, NATO, DB, IMF, DTÖ, DB emperyalist kapitalizmin örgütleridir. Bu kurumlarda bir araya gelen kapitalist sınıfın kolektif temsilcisi konumundaki devletlerin hepsi iklim krizini fırsata çevirmek için pazarlık yapıyor. Kapitalizmin kâr oranlarının düşme eğilimi yasası nedeniyle finansallaşmamış, yani maddi üretimle doğrudan bağa sahip sermayenin artık %10-20 kâr için bile atılmayacağı tehlike yoktur. İklim krizi meselesine yaklaşımlarında olduğu gibi... Dünyayı sömürerek, ormanları yok ederek, okyanuslarda çöp kıtalar yaratarak bugünkü gelişmişlik seviyelerine gelen dünya kapitalistlerinin yeryüzünden, sömürgeleştirilmiş halklardan ve emekçi sınıflardan çaldıklarını nasıl geri alacağız? Kim onlara dünyaya yaptıklarının hesabını soracak? Kan ve gözyaşı akıtarak biriktirdikleri sermayelerin üzerine yatan kapitalistlerin “iklim krizi” karşısında vicdana gelip dünyayı ve bizleri kurtarmasını beklemekten başka çare var mı?

Alternatif zirve ve iklim adaleti eylemleri

“İnsanlar, bu kadar çok hayat etkilenirken ve kaybedilirken, hükümetlerin kâr yerine insanları ve gezegeni önceliklendirmesini beklemekten bıktı. Zamanımız ve sabrımız tükendi.” “Eylemsiz sözlerin zamanı geldi ve geçti. Artık arkanıza yaslanıp hükümetlerin ve özel çıkarların geleceğimizi mahvetmesine izin verme lüksümüz yok. Adaletsizlik Devri sona erdi!”

BM çatısı altında süren bu 50 yıllık aldatmaca ve pazarlık rejimine karşı uzun zamandır “iklim adaleti” talebiyle yerli halklar, ekoloji örgütleri mücadele ediyor. Felaketlerin sıklığı, çapı ve yaygınlığı arttıkça ve bunun karşısında egemenlerin aymazlığı ayyuka çıktıkça “kendi kaderini tayin etme” hakkını eline almak isteyen bir kitle hareketi meydana çıkıyor.

Bu yıl da İngiltere merkezli kurulan COP26 Koalisyonu’nun çağrısıyla tüm ülkelerde ekoloji ve iklim adaleti örgütleri COP26 ülke koalisyonlarını oluşturdu. Türkiye’de de Kazma Bırak Kampanyası’nı yürüten örgütlerin çağrısı ile COP26 Türkiye Koalisyonu oluşturuldu.

Resmi zirveden 3 ay kadar önce başlayan çalışmalar, 6 Kasım Cumartesi günü “Küresel İklim Eylem Günü”ne ve 7-10 Kasım günleri arasında düzenlenecek alternatif zirve olan “Halk Zirvesi”ni örgütlemeye yönelikti. 6 Kasım’da Glasgow’daki eyleme 100 binin üzerinde kişi katıldı. Dünya’nın gerçekten neredeyse bütün ülkelerinden eylemciler “adaletsizlik çağı sona erdi” sloganıyla sokakları doldurdu. İngiltere’deki 100’ün üzerinde gösterinin yanı sıra dünyada 300’ün üzerinde eylem 6 Kasım’daki küresel çağrının yankı bulduğunu gösterdi.

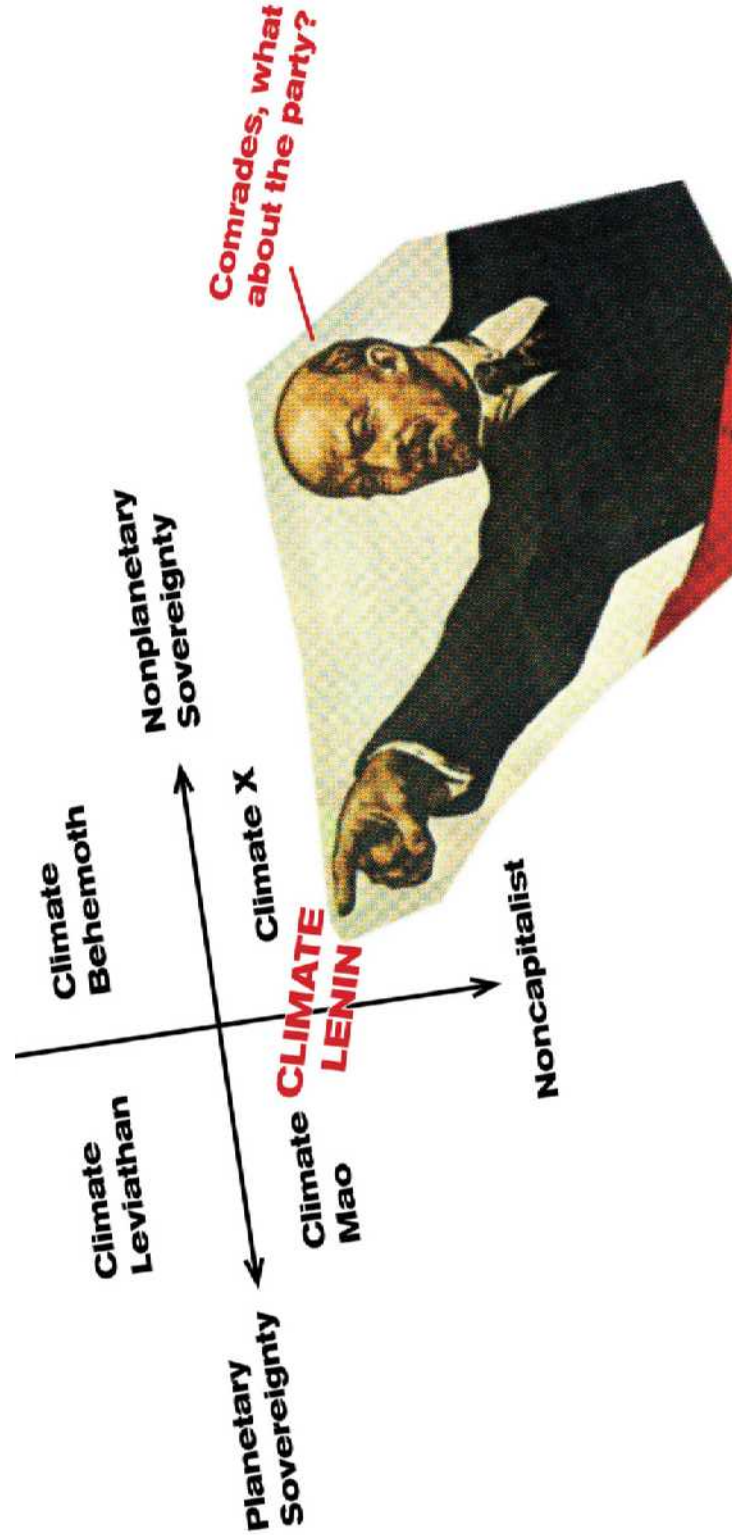
7 Kasım’da başlayan Halk Zirvesi ise toplamda 150’nin üzerinde oturum ile resmi zirveden katılım ve konu çeşitliliği itibarıyla çok daha kapsayıcı, çok daha somut ve doğrudan öznelerin sözünün duyulduğu bir tarzda gerçekleşti. Oturumların bir kısmı çevrimiçi ve yüz yüze olarak hibrit, bir kısmı

İKLİM

ise sadece yüz yüze Glasgow'da gerçekleşti. Sağlıkta adalet için halk mahkemesi, şirketlerin hukuk sistemleri üzerindeki etkileri, çevre hareketine yönelik gözetim politikaları, ekstraktivist yeşil büyümenin iklim krizini derinleştirmesi, militarizm, iklim krizini çocuklarla konuşmak, salgınlarda mücadele, Amazonlar, Latin Amerika ve Kuzey Afrika'da direniş ve adil dönüşüm, ekososyalizmin çözümleri, göçmen hakları ve sınır duvarları, iklim bilimi ve aktivizm, iş yerinde iklim krizi, "net sıfır" ve ormanların özelleştirilmesi, küçülme ve sömürgecilik, küresel bir yeşil yeni anlaşma, gıda egemenliği, köylü hareketi ve agroekoloji, iklim borcu ve telafi mekanizmaları, feminizm ve iklim adaleti ve daha birçok başlıkta paneller gerçekleşti. Programda ayrıca kentin pek çok noktasında süregelen eylemler, yine sayısız başlıkta eylem atölyeleri ve oyunlar yer aldı.

COP26 Türkiye Koalisyonu da çevrimiçi olarak zirve öncesinde "Paris Anlaşması, Avrupa Yeşil Mutabakatı, Yeşil Yeni Düzen ve COP26-Glasgow Anlaşması" ve "Paris Anlaşması, IPCC Değerlendirme Raporları ve COP26 Glasgow" başlıklarında atölyeler düzenledi. 6 Kasım İklim Adaleti İçin Eylem Günü'nde 15 ilde eylem gerçekleşmesini sağladı. Ayrıca aralarında Ekoloji Birliği eş sözcüsü Süheyla Doğan ve Kazma Bırak Kampanyası'nın da aralarında olduğu bir ekip alternatif zirveye ve sokak eylemlerine katılmak, dünyanın dört bir yanından gelen iklim adaleti hareketiyle bağ kurmak için Glasgow'daydı. Alternatif zirvede Kazma Bırak Kampanyası'nı tanıtan bir etkinlik de gerçekleştirildi.

Türkiye'de 6 Kasım eylemlerinde İzmir ve Muğla katılım düzeyi ve eylem çeşitliliği ile öne çıkan noktalar. İzmir'de HDK Ekoloji Meclisi 2 gün boyunca stant çalışmalarıyla eyleme çağrı yaptı. Muğla'nın ise neredeyse tüm ilçelerinde doğa tahribatının yaşandığı noktalarda örgütler bir araya geldi. Arka arkaya yaşanan kuraklık, yangın ve selin ardından kendiliğinden gündemde ön sıralara gelen iklim krizi, bu küresel gün vesilesiyle iklim adaleti talebi etrafında iradi bir şekilde politikleştirilmeye çalışıldı. Polen Ekoloji'nin de içinde yer aldığı Kazma Bırak Kampanyası ve Paris İklim Anlaşması'na karşı iklim örgütlerinin devletler yerine birbirilerini muhatap aldıkları

Glasgow Anlaşması gibi çabalar iklim krizi gündemini özellikle Türkiye'deki ekoloji örgütlerinin gündemine sokma konusunda katkı sundu.

Durum değerlendirmesi fırsatı

COP26 Türkiye Koalisyonu'nun örgütlenmesi ve 6 Kasım İklim Adaleti eylemleri, iklim krizi ve bunun nedenlerine karşı mücadelenin yerel ekoloji hareketlerinin ve kısmen de olsa başta emek

İKLİM

örgütleri olmak üzere toplumsal hareketlerin gündeminde daha fazla yer edinmesi bakımından yeni bir adım oldu. Ayrıca bu süreçte yapılan tartışmalar bazı eksiklikleri, yanlış eğilimleri de görmemizi sağladı.

Halihazırda sürdürülen bütün yerel ekoloji mücadelelerinin birer "iklim mücadelesi" olduğunun altını çizmek gerekir. Gerçek mücadelenin, Akbelen'i Limak'a karşı savunan ikizköylülerin, Kazdağları'nı, Murat Dağı'nı, Fatsa'nın ormanlarını ve her yerde "üç beş ağacı" ya da tarım alanlarını, su varlıklarını şirketlere ve devlete karşı koruyanların mücadelesi olduğunu unutmamak gerekiyor. Eğer bir iklim hareketinden bahsedeceksek bu yerel mücadelelerin önemini kavradığı oranda gerçeklik kazanacaktır. Bu mücadelelerde izi olmayanın iklim mücadelesinde de sözü "sözde" kalacaktır.

İklim krizi ve bu alandaki dünyadaki tartışmaların, hareketler Türkiye'deki yerel çevre/ekoloji hareketleri tarafından yeterince takip edilmediğinin de altını çizmek gerekir. Kendi sorunlarının aciliyetine odaklanmak kaçınılmaz ama ekolojik yıkımın küreselliği karşısında kendi "arka bahçemizi" kurtarmanın zararlardan kurtulmamıza yetmeyeceğini görmemiz gerekiyor. Bunun için de dünyadaki bizim gibi hareketlerle bağlar kurmak, tartışmalara, kampanyalara katılmak, yeryüzü üzerinde birliğimizi ve gücümüzü arttıracaktır.

"Önce 'iklim krizi'ni aşalım sonra 'sistemi değiştiririz'" anlayışının iklim krizine karşı mücadeleyi baltalayan bir anlayış olduğunu da belirtmeli. Bu anlayış "sistemi değiştirmeye zaman yok" diyerek aciliyet hissiyatı üzerinden başta ekoloji hareketi olmak üzere bütün toplumsal hareketleri kapitalizmin restorasyonuna, gelişimine payanda yapmak istiyor. Hâlbuki BM Genel Sekreteri bile bunun yanlış olduğunu itiraf ediyor. Mevcut kapitalist sistem yürürlükte olduğu müddetçe - hatta atmosferdeki sera gazlarının emisyonlar sıfırlansa dahi uzun yıllar orada kalacağını düşünürsek, kapitalizmden kurtulsak bile - 2, 3 hatta 4 derecelik artışların olabileceğini IPCC raporları açık bir şekilde ortaya koyuyor. Dolayısıyla bilimsel açıdan "zaman yok" savı bir yalandır. İkincisi, sorunun

nedeni olan şirketleri ve onların "kollektif aygıtı" olan hükümetleri iklim düşmanı politikalarından vazgeçirmek, kamusal kaynakların doğa ve halk düşmanı şirketlere ve projelere aktarılmasını engellemek için bile çok güçlü halk hareketlerine, sınıf hareketlerine ihtiyaç var. Bu halk ve sınıf hareketlerinin tam da sorunu yaratan kapitalist sistemi hedeflememesi gerektiğini savunmak sistemin bekâsını savunmaktır.

İklim krizini fırsata çevirerek mali, teknolojik, askeri vb. bağımlılık ilişkilerine dayalı emperyalist-kapitalist dünya sisteminde yer almak için rekabete giren devletlerin ve şirketlerin "yeşile boyama" faaliyetlerinin teşhir edilmesinin önümüzdeki dönemin temel mücadele konularından biri olacağını şimdiden görüyoruz. Ekolojik krizi sadece iklim krizine, iklim krizini de sadece karbon emisyonuna indirgeyen, karbon fetişizmi üzerinden de doğa üzerinde mâli-ekonomik sömürgecilik geliştiren "yeşil kapitalizm", topluma yeni bir tahakküm dayatmaktadır.

Sırada ne var

Oxfam'ın raporuna göre dünyadaki en zengin %1'in emisyonları 1,5 derece sıcaklık artış eşiğinin altında kalma hedefinin öngördüğünün en az 30 kat üzerinde. Yine rapora göre dünyanın en yoksul %90'ı ne yaparsa yapsın kalan en zengin %10'un emisyonları radikal şekilde azalmadığı sürece 1,5 derece eşiği aşılacak. Yani, bütün bu 50 yıllık konuşma, anlaşma, rapor ve çabalar tepedeki bir avuç sömürücünün keyfine göre gezegeni dizayn etmeye çalışmakla ilgili.

Bu kadar yalın hale gelmiş bir gerçeklik elbette kitlelerdeki sistem karşıtı öfkeyi besliyor, biriktiriyor ve özgün koşullarda isyana sevk ediyor. Önümüzdeki süreçte ise oluşan bu zemini daha ileri bir noktaya hangi örgüt ve eylem tarzının, hangi kısa ve uzun vadeli stratejik hedeflerin taşıyacağına karar verme ve politikleşen kitleyi örgütlü bir eylem gücüne dönüştürme görevi duruyor.

iklim

COP26 sorunun adını yineledi: Kapitalizm

Asya YASARIKIZ

İklim krizi burada, hayatımızın içinde. Örneğin ben bunları yazarken İzmir'de rüzgarın hızı 110 km'ye varıyor. Gecedен uyarılar yapıldı, bu sabah saatlerinden bu yana İzmir'de deniz ulaşımı iptal edildi. Tsunaminin vurduğu Seferihisar Sığacık semtinde ve Foça'da tekneler battı. Sahil şeridindeki semtlerde su taşkını yaşandı. Oysa dün Kasım ayının sonları olmasına rağmen ince bir tişörtle dışarı çıkabiliyorduk.

10 ülkede yapılan bir ankete göre gençler iklim krizinden endişeli; 10 gençten 4'ü iklim krizi nedeniyle çocuk sahibi olmayı pek istemiyor. Gençler ayrıca hükümetlerin iklim acil durumu karşısında çok az önlem aldığını düşünüyor.

Biz gençler iklim krizi karşısında acil somut adımlar atılması gerektiğini düşünüyoruz.

Ancak Kasım ayında Birleşik Krallık'ın Glasgow kentinde gerçekleşen Birleşmiş Milletler İklim Konferansı (COP26) iklim krizine kapitalist sistem sorunu olarak bakanlar için hiç şaşırtıcı olmadı. Konferanstan çıkan sonuçlara bakacak olursak; ilk kez uluslararası bir anlaşmada kömür kullanımını sınırlayacak bir taahhüt ile gelişmekte olan ülkelere mali yardım desteğinin artması sağlandı ve 1,5 derece hedefi için ülkeler

emisyonları azaltmak için gelecek yıl yeniden bir araya gelmeyi kararlaştırdı.

İklim acil durumu ile karşı karşıya iken, 1,5 derecenin altında kalabilmek için gelişmiş ülkelerin karbon salımlarını 2025 yılında net sıfır yapmaları, Çin ve Hindistan dahil gelişmekte olan ülkelerin de net salımlarını 2035 ve 2040 yılları arasında sıfıra düşürmeleri gerekiyor.

2 derecenin altında kalabilmek içinse gelişmiş ülkelerin 2040 yılında, gelişmekte olan ülkelerin ise 2060 ve 2070 yılları aralığında net sıfıra düşmüş olmaları gerekiyor.

Oysa COP26'da hükümetler aldıkları karar ile, Birleşmiş Milletler'in Glasgow görüşmelerinden önce öngördüğü 2,7 dereceye oranla daha düşük olmakla birlikte dünyayı 2100 yılına kadar olasılıkla 2,4 derecelik bir küresel ısınmaya neden olacaklar. Hükümetlerin Glasgow'da koydukları iradeyi de düşünürsek küresel yıllık ortalama yüzey sıcaklıkları 2050'ye kadar 1,8 dereceden daha fazla artacak. Önceki 25 toplantıdan sonra COP26'da en azından emisyon konusunda net adımlar atılabilmeliydi. COP26, çok taraflı diplomasi için nasıl bir işe yaramadığının

iklim

göstergesi oldu aslında çünkü belli ki hükümetler küresel ısınmanın ne 1,5 ne de 2 derecede durdurulabileceğine inanıyor.

Konferansta kömür için "kötüdür" denilerek "kullanımının aşamalı olarak azaltılması" kararı alındı ve anlaşma bu yönüyle kömür kullanımını azaltmayı hedefleyen tarihteki ilk anlaşma oldu. Fakat zirve Başkanı Alok Sharma, zirveden umudunu kesmek istemese de zirve sonrasında gözyaşlarına hakim olamadı. Sharma BBC'ye şu açıklamayı yaptı; "1.5C hedefini ulaşılabilir tuttuk. Altı yıldır dünyayı koruyan Paris Anlaşması'nı kapattık. Bunu da İngiltere başkanlığında yaptık. İklim değişikliğine karşı korumasız ülkeler için daha fazla para sağladık. Kömürün tarih olacağı bir yolda olduğumuzu söyleyebiliriz."

COP26'ya ev sahipliği yapan İngiltere'nin deniz aşırı ülkelerde fosil yakıtı kullanmayı desteklediğini unutmayalım. Kendi ülke sınırları içinde ise elektrikli ulaşımı ve güneş enerjisi için de fotovoltaik panellerle yaptığı yeşil yatırımlar bana açıkcası tam anlamıyla bir yeşil yıkama (green washing) olarak geliyor. İşin sonu da hep kapitalist ülkelerin yeni pazarlarda geri kalmama ve pastadan kapabildiği payı kapma telaşına geliyor.

Öte yandan zirvede kayıp hasar konusu dikkat çekiciydi. İklim etkilerinin savunmasız ülkelerde göz ardı edilemeyeceğini ortaya koyan "kayıp ve hasar" konusu başarısızlık olarak konuşuldu. Dünyanın en büyük seragazi emisyoncularının yol açtığı kayıp ve hasar için fon içeren karar kaldırıldı ve bir sonraki COP'a ertelendi. Fakat İskoçya Başbakanı Nicola Sturgen, gelişmiş ülkelerin yarattıkları hasar ve kayıpları karşılamasını görmezden gelmenin ahlaki bir sorun olduğuna işaret etti ve kayıp ve hasar fonuna 2 milyon GBP'lik sembolik bir katkıda bulunacağını duyurdu.

Sorun bir kapitalizm sorunu ve bunu görüp hareket etmek çoğu ülke için mümkün görünmüyor. Marks ve Engels 150 yıl öncesinden büyük sanayi üretiminin doğayı yıkıma uğratacağına çoktan işaret etmişti. Engels Doğanın Diyalektiği'nde insanın hayvandan farklı olarak doğaya belli bir

amaçla müdahil olduğunu, doğayı kendi hizmeti için dönüştürdüğünü ve çoğu durumda da bu müdahil olmaların neye mal olacağını bilmediğini ve büyük yıkımların kaçınılmaz olduğunu anlatmıştı.

Kapitalist üretim sistemi ile doğa ve içindeki tüm canlılar sonsuz kaynaklar olarak görüldü ama artık o dünya bitti. Kar artık doğadan gelmeyecek. Bugün mücadele etmemiz gereken de bu sistemdir. Bu yüzden yerel çevre mücadeleleri çok önemli. Ülkenin yüzde 65'i hükümetten iklim değişikliğine karşı bir an önce iddialı hedefler belirlemesini beklerken hükümet, etrafındaki her şeyden muaf sermaye sahiplerine ve yabancı sermayeye toprağını, suyunu, havasını açıyor ve bu talan umurunda olmuyor. Türkiye'nin sera gazı emisyonlarının sorumlusu, yüzde 72'si fosil yakıtla üretilen enerji sektörü. Fosil yakıtlardan çıkarım derken yerli kömürden dahi söz ediliyor, yeni termik santral projeleri yapılıyor.

İzmir örneğine bakarsak da Alağa'da hakim rüzgarlarla tüm şehrin havasını kirleten fosil yakıtlı santraller, Gaziemir'in göbeğinde nükleer atıklar mevcut, İzmir'in Dam'ı denilen Efemçukuru Altın Madeni inatla varlığını sürdürüyor. Şehrin diğer madenlerinde kapasite arttırımına gidiliyor. İzmir'in Kanal İstanbul'u denilen Çeşme Projesi halka iyi bir şeymiş gibi yutturulmaya çalışılıyor.

Tüm bunlarla mücadele etmeden hükümetlerin ya da yerel yöneticilerin samimiyetine inanmak mümkün değil.

Çevre mücadelesi saflarının daha sıklaştırılarak, her alanda örgütlenerek bu kapitalist soruna karşı çözüm üretmek gerekiyor. İklim krizi mücadelesi ancak yerelde güçlenmekten geçiyor. Anketler iklim krizi endişesinin tüm topluma yayıldığını söylerken bunu çevre mücadelesi ile birleştirmek boynumuzun borcudur.

İKLİM

Glasgow Anlaşması: Halkların İklim Taahhüdü

Çev:Polen Çeviri Grubu

Hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve tüm ekonomik sistemin iklim krizini ele almada kullandığı kurumsal çerçeve, 2100 yılına kadar küresel ısınmayı 1,5 veya 2 °C'nin altında tutmada başarısız oluyor. Bu çerçevenin ortaya konulmasından bu yana gelişmiş ülkeler ve fosil yakıt endüstrisi gibi kirletici sektörler bu kurumsal çerçevenin tekrar eden başarısızlığını el altından yönettiler. Bunun yerine, sonuç alıcı adımlar

ertelenir ve sera gazı salımlarının artışının sürmesine izin verilirken sanki bir iklim eylemi yürütülüyormuş yansaması yaratıldı. Bu aktörlerin on yıllar süren müdahalesinin sonucunda zayıf taahhütlerin dahi gereğinin yapılması sürekli olarak reddedildi ve böylece iklim değişikliğiyle ilgili temel kurumsal düzenlemeler olan Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması, küresel sera gazı salımlarında iklim değişikliğinin en kötü etkilerini durdurmak için gerekli olan azalmayı sağlamamış oldu. Bir prosedür olmaktan öteye gitmeyen Paris Anlaşması da belirlemiş olduğu iklim değişikliğinin en kötü sonuçlarını önleme hedefine ulaşamayacak.

Yüzlerce hükümet, belediye ve kuruluş iklim acil durumu ilan etti. Dünyanın dört bir yanında sokaklardaki kitlesel protestolarda, 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarının en az % 50 azaltılması gerekliliği üzerinde oluşan bilimsel konsensüs ile birlikte, aynı zaman dilimi içinde iklim adaleti için sonuç alıcı eylemlere geçilmesi çağrılarında bulunuldu. Bu hedeflerin herhangi bir aşamasına ulaşmak için hiçbir yeni fosil yakıt (kömür, petrol ve gaz) projesi ve altyapısı geliştirilmemelidir. Güçlü bir iklim adaleti hareketinin, bu köklü çelişkileri ele almak ve küresel anlatıyı kurumsal yetersizlikten kalıcı değişim getirecek toplumsal güce kanalize etmek için yeni ve güçlendirilmiş araçlara ihtiyacı var.

Bu nedenle, aşağıda imzası bulunan örgütleri ve toplumsal hareketler[1] şunları kabul eder:

1. Gerekli azaltımların ve iklim eyleminin politik çerçevesi, iklim adaletinin politik çerçevesidir.

Bu çerçevesi iktidarın, bilginin ve refahın yeniden dağıtılmasını savunan toplumsal ve politik bir talep olarak tanımlanmaktadır. İklim adaleti, doğal limitler ve kaynakların adil dağılımı çerçevesinde, geleneksel ve batılılaşmış bilgi sistemleri arasında gerçek bir bağlantı kurulmasını savunan yeni bir refah anlayışı önerir. İnsanlığın ve dünyanın, öncelikle de iklim krizini durdurmak için, ihtiyaçlarını ele alan kamusal ve katılımcı bir bilim çağrısı yapar. Bu çerçevesi iktidarın, bilginin ve refahın yeniden dağıtılmasını savunan toplumsal ve politik bir talep olarak tanımlanmaktadır. İklim adaleti, doğal limitler ve kaynakların adil dağılımı çerçevesinde, geleneksel ve batılılaşmış bilgi sistemleri arasında gerçek bir bağlantı kurulmasını savunan yeni bir refah anlayışı önerir. İnsanlığın ve dünyanın, öncelikle de iklim krizini durdurmak için, ihtiyaçlarını ele alan kamusal ve katılımcı bir bilim çağrısı yapar.

Bu anlamda:

- Tüm türlerin birbirine bağımlı olduğunu kabul eder. Sera gazlarının ve bağlantılı kirletici maddelerin üretilmesini ortadan kaldırmak amacıyla azaltım yapma ihtiyacını teyit eder;

İKLİM

- Bakım ekonomisini, toplumsal cinsiyet kimlikleri ne olursa olsun, hem evlerde hem de toplumsal yaşamda, bakım ve geçindirme faaliyetleri için kişilerin ortak sorumluluğu olarak kabul eder ve günlük hayata entegre eder – iklim adaleti yaşamı merkeze koyar;
- Yüzyıllardır süren sistemik ırkçılığı, sömürgeciliği ve emperyalizmi çözmek üzere toplumdaki yapısal değişiklikleri destekler – iklim adaleti ırksal adalettir;
- Gerçek ihtiyaçlara dayanan demokratik bir planlamayı[2] savunarak ve baskı, dayatma ve el koymanın yerine iş birliği, dayanışma ve karşılıklı yardımlaşmayı koyarak çevreyi ekonominin kuralları altında değil, tam tersi, ekonomiyi çevrenin kuralları altında olduğu şekilde kavrar;
- Ortadan kaldırılması, yeniden yapılandırılması ya da daraltılması gereken sektörlerde hâlihazırda çalışmakta olan işçiler için, bu işçilere başka bir ekonomi ve toplum koşullarında destek sağlayarak, enerji egemenliği[3] ve enerji yeterliliğini[4] önceleyerek gerçekleşecek adil bir geçişi savunur. Bu geçiş eşit ve adil olmalı, geçmiş zararları telafi ederek işçilerin ve toplulukların gelecek geçim kaynaklarını güvence altına almalı, yenileyici bir ekonomi için ekonomik ve politik güç biriktirmek üzere ekstraktif bir ekonomiden iklim açısından güvenli bir topluma gereken geçişi sağlamalıdır;
- Bu, yerli toplulukların bilgi birikimlerini yeniden kazanmak, yaşam döngüleri ve ekosistemler üzerinde yararlı etkileri olan pratik insan faaliyetini teşvik etmek anlamına gelir;
- Küresel Güney'e ödenmesi gereken tarihsel ve ekolojik bir borç olduğunu ve söz konusu borçların kökenlerinin durdurulması gerektiğini ortaya koyarak sömürgecilik, küreselleşme ve sömürden en ön saflarda etkilenen topluluklar ve halkların zararlarının tazmin edilmesi gerektiğini savunur;
- İklimsel çöküşün etkilerinin burada ve şimdi olduğunu kabul eder. Dünyanın en yoksul toplulukları evlerini ve geçim kaynaklarını kaybediyor, topraklarına ve kültürlerine verilen zararı yaşıyor ve acil mali kaynak ihtiyacı içindeler. Kayıp ve hasardan sorumlu şirket ve hükümetleri teşhir etmek ve en çok etkilenen insanların ve yerlerin sesini yükseltmek için küresel dayanışma ve baskıya ihtiyaç var;
- Göçmenlerin tam korumasını, hareket özgürlüğünü ve medeni, siyasi ve ekonomik haklarını savunur;
- Üçüncü ülkelere karşı herhangi bir ucuzlatma olmaksızın, halkların kendi tarım ve gıda politikalarını tanımlama hakkı olarak gıda egemenliğini savunur;
- Kapitalizmi yaşam sistemlerinin ilkeleriyle bağdaşmaz bir sistem olarak kavrayarak, – güncel olarak sermaye egemenliğinde yansıyan – üstel ve sınırsız ekonomik büyümeye karşı çıkar;
- Yeşil kapitalizmi ve onun çevre ve toplum üzerindeki tüm etkilerini göz ardı ederek önerdiği “çözümleri” (bunlar ister “doğa temelli” jeomühendislik, karbon ticareti, karbon piyasaları veya diğerleri olsun) yanı sıra ekstraktivizmi[5] reddeder.

2. Sera gazı emisyonlarını kolektif olarak azaltma ve fosil yakıtları yeraltında tutma ihtiyacını kendi ellerine almayı kabul eder.

Glasgow Anlaşmasına katılırken örgütler odaklarını kurumsal mücadelenin, yani hükümetler ve Birleşmiş Milletler ile müzakereler üzerine odaklanmanın dışında tutmayı sürdürecekle.

3. Envanter oluşturulması:

Ulusal ve uluslararası alanda paylaşılmak üzere her bölgedeki sera gazı salımlarından sorumlu ana sektörler, altyapılar ve gelecek projelerin bir envanteri oluşturulacak. Bu envanterin oluşturulmasını desteklemek ve takip etmek için teknik bir çalışma grubu olacak;

İKLİM

4. Envantere dayalı bir bölgesel iklim gündeminin oluşturulması:

İklim gündemi, ilgili alandaki en büyük sera gazı emisyon kaynaklarının (mevcut ve planlanan) envanterinin içeriğini oluşturduğu, sahada çalışan topluluklar, hareketler ve örgütler tarafından tasarlanan bir eylem planıdır. Bizi, net bir iklim adaleti çerçevesi içinde 2100 yılına kadar küresel ısınmanın 1,5 °C'nin altında kalacağı yola sokmayı hedefler;

5. Bahsedilen kurumsal çerçevedekilerle politik ve ekonomik işbirliğinden kaçınma ve şiddetsiz müdahale, özellikle de sivil itaatsizlik eylemleri Glasgow Anlaşması'nı gerçekleştirmede kullanılacak temel araçlardır.

Aynı zamanda biliyoruz ki ezilen gruplar ve daha fazla baskı altında olan toplumlarda yaşayanlar için sivil itaatsizlik eylemlerinde doğrudan yer almak çok daha zor. Sivil itaatsizlik taktiği[6], Glasgow Anlaşması'nın hedeflerine ulaşması için kullanılacak taktiklerden sadece bir tanesi.

Ayrıca, sivil itaatsizlik stratejisinin, uzun zamandır farklı isimlerle, bizden önce çoğu tarafından, özellikle de marjinalleştirilmiş topluluklar tarafından ve Küresel Güney'de kullanıldığının farkındayız. Biliyoruz ki, bu mücadeleye onların tarihi ve güncel fedakârlıkları, fosil yakıtları yeraltında bıraktırmak için mücadeleleri ve küresel ısınmanın diğer endüstriyel nedenlerine karşı direnişleri yoluyla iklim değişikliğine karşı geliştirdikleri süregelen eylemleri olmaksızın katılamazdık;

6. Karşılıklı destek ve koordinasyon:

İklim gündeminin nasıl eyleme geçirileceği üzerine yerel ve ulusal taktik ve stratejileri tanımlamak ve (ulusal ve uluslararası ölçekte) Glasgow Anlaşması'nın diğer örgütlerine destek çağrısı da yapmak her örgüt birbirini destekler ve işbirliği yapar. Küresel Kuzey'den örgütler, var olan mücadelelerle dayanışma yoluyla ve Küresel Kuzey'in hükümetleri, şirketleri, bankaları ve finansal kurumlarının yürüttüğü projeleri doğrudan ele alarak Küresel Güney'deki örgütlere destek olmaya bağlılığının altını çizer.

Notlar:

Bölgesel açıdan gerekli azaltımları belirleme, tarihsel emisyonlara ve kapasiteye dayalı adil ulusal katkılar öneren Paris Adillik Denetimi gibi metodolojiler temelinde hesaplanacaktır.

İmzalanmasından üç ay sonra, Glasgow Anlaşması'nın tüm üyeleri, yeni projeleri ve ana emisyon kaynaklarını içeren ilk bölgesel envanterlerini oluşturacaklardır. Bundan sonra, buna karşılık gelen iklim gündeminin yapılandırılması süreci kapatma ve dönüştürme için kimi öncelikleri belirterek başlamış olacak. Her bölgede üyeler bu envanteri kolektif olarak oluşturacak. Bu bilgiler Glasgow Anlaşması'nın kamuoyuna açık internet sitesinde toplanacak ve doğrudan tüm üyelere bildirilecektir.

[1]Bu bağlamda, örgütlerden kastedilen, kâr amacı gütmeyen nitelikteki yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası hem resmi hem de fiili toplumsal hareketler, kolektifler, taban grupları, dernekler, topluluklar ve sivil toplum kuruluşları gibi farklı grup türleridir ve bunlara siyasi partiler ve dini kurumlar dahil değildir.

[2]Demokratik planlamayı, toplumun üretken yaşamına işçilerin ve toplumun tam katılımı olarak tanımlıyoruz. Ekonominin yönlendirilmesi ve kontrolü, anlaşma, ikna, katılım, danışma ve diğer özgür demokratik yöntemlerle gerçekleştirilmelidir.

[3]Enerji egemenliği, bilinçli bireylerin, toplulukların ve halkların enerji üretimi, dağıtımı ve tüketimi ile ilgili olarak ekolojik, toplumsal, ekonomik ve kültürel koşullarına uygun

şekilde, başkalarını olumsuz etkilememek kaydıyla kendi kararlarını verme hakkıdır.

[4]Enerji yeterliliği, insanların enerji hizmetlerine yönelik temel ihtiyaçlarının adil bir şekilde karşılanırken, aynı zamanda enerji sisteminin etkilerinin çevresel sınırları aşmaması durumudur.

[5]Ekstraktivizm, çevre ve toplum üzerindeki tüm etkileri göz ardı ederek yeraltındaki materyallerin ve artığın sürekli genişleyen çıkarılmasına dayanan bir üretim biçimi olarak anlaşılmaktadır.

[6]Bu bağlamda, sivil itaatsizlik, son çare olarak kullanmayı düşündüğümüz, hükümetlere, kamu ve özel şirketlere ve altyapılara yönelik olarak kamuoyuna yönelik olarak yapılan ve geçmiş eylemlerin siyasi ve ekonomik güç, küresel çevre krizi konusunda boyun eğmez ve ilgisizdir. Bunu, hür ve eşit kişiler arasında adaleti savunan ve şiddet içermeyen meşru yollarla dikkatle seçilmiş eylemlerden oluşan, samimiyet ve ahlaki inançla kullanılan kolektif bir taktik olarak yorumluyoruz. Sivil itaatsizlik eylemlerimizden açık ve sorumlu olacağız ve sivil itaatsizlik eylemleri nedeniyle baskı veya yasal sonuçlarla karşı karşıya kalan başkalarıyla dayanışma içinde hareket edeceğiz. Kötüleşen iklim ve ekolojik acil durum göz önüne alındığında, eylemsizliğin suç teşkil ettiğine inanıyoruz ve küresel çevresel maddi durumumuzun çöküşünü tesis eden, koruyan veya yeniden üreten yasaları çiğnemezsek sorumlu tutulacağımıza inanıyoruz.

İKLİM

Greenwashing

Helin Nur GÜLER

"Greenwashing" in (Türkçe' de yeşil badanacılık, yeşil aklama gibi kullanımları vardır) bir kavram olarak gündeme gelmesi ve dolaşıma sokulması 1986 yılına dayanır. Tanım olarak, "Greenwashing" ya da yeşil yıkama yeşil PR ve yeşil pazarlama yöntemleriyle halkı bir kuruluşun ürünlerinin, amaçlarının ve politikalarının çevre dostu olduğunu ikna etmeye çalışıldığı bir pazarlama yöntemidir. Çevre aktivisti Jay Westerveld, konaklayacağı otel odasına koyulmuş bir bilgilendirme notu görür. Notta şu yazılıdır: "Gezegemizi Kurtarın: Her gün, yalnızca bir kez kullanılmış havluları yıkamak için milyonlarca litre su kullanılıyor. Seçimi siz yapın: Askıdaki bir havlu, 'Tekrar kullanacağım' anlamına geliyor. Yerdeki bir havlu, 'Lütfen değiştirin' anlamına gelir. Dünyanın hayati kaynaklarını korumamıza yardım ettiğiniz için teşekkür ederiz". Westerveld' in yaşadığı bu olayla birlikte şirketlerin, mal ve hizmet pazarlayan her türlü oluşumun "çevreye karşı duyarlı ve sorumlu görünüş bir yandan da çevreyi tahrip edecek eylemlere devam etmeleri" yeşil badanacılık, bir göz boyama eylemi ve dezenformasyon biçimi olarak adlandırılmaya başlanır.

Benzer yeşil badanacı söylem ve pratikler daha önceleri görülmüş olsa da yoğunlaşması ve ortak bir tanımla anılması tarihsel olarak şaşırtıcı değildir. Kapitalizmin bugünkü karakterinin zemini 1980 sonrası dönemde şekillenmiştir. Bu dönemde ve sonrasında sürdürülebilirlik ve ekolojik birtakım hassasiyetler sermayenin ajandasında, sermaye filtresinde süzülerek kendisine yer bulmuştur. Örneğin sürdürülebilirlik söylemi kapitalizmin yeniden dirilmek için öne sürdüğü sürdürülebilir kalkınmanın aracıdır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik ile sermaye sınıfının ve sermayenin sivil toplum örgütlerinin yeni stratejilerinden biri greenwashing olmuştur. sürdürülebilirlik ile sermaye sınıfının ve sermayenin sivil toplum örgütlerinin yeni stratejilerinden biri greenwashing olmuştur.

Şirketlerin greenwashing pratiklerinin ardında en temelde müşterilerin "sürdürülebilir" ürünler için daha fazla ödemeye istekli olduğu gerçeği üzerinden bir ekstra kar alanı devşirmek var.

Araştırmalar yeşil boyamanın karlı olabileceğine dair veriler sunuyor. Veri ve pazar ölçüm şirketi Nielsen tarafından yürütülen bir anket, küresel katılımcıların %66'sının sürdürülebilir ürünler için daha fazla para ödemek için istekli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Böylesi stratejilerin günümüzdeki yükseliş eğilimini kapitalizmin temel anlamda esnek olabilmeye özelliğine bağlayabiliriz. Kapitalizm varlığını borçlu olduğu "zorunlu" sürekli büyüme ve kar artışını ancak değişen koşullara uyum sağlayarak başarabilir. Bundan dolayı, kapitalizmin insanların derinleşen ve artan iklim felaketleri ve ekolojik tahribatlar karşısında yükselen çevresel duyarlılıklarına cevap veren "yenilikler" ve "çözümler" sunması oldukça doğaldır. Greenwashing projeleri ve çalışmalarını da bu noktada bu değişen koşullardan faydalanmayı sağlayacak araçlar olarak görmek hayli mantıklıdır.

Somut örnekler verecek olursak Greenwashing yapan şirketler üzerinden, BP, Exxon Mobil ve Chevron bu konuda kötü üne sahip şirketlerden birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır. Chevron, Yeşil Yıkama ve Efsane "Yeşil" Petrol şirketleri adlı makalede Cherry ve Sneirson (2012) şirketin "We Agree" (Kabul Ediyoruz) isimli kampanyasını inceliyorlar. Araştırmacılar Chevron'un "Kabul Ediyoruz" kampanyasının birçok yönden şirketin Ekvator'daki faaliyetleriyle çeliştiğine işaret ediyor. Chevron, petrol şirketlerinin çevreyi koruması gerektiğini, hâlihazırda da çevreyi koruduğunu, çevresel duyarlılıkları en yüksek öncelikleri haline "getirdiklerini" ifade etmektedir. Bunu ispatlamak için şirket bizler için çok büyük görünen ancak şirketin genel proje bütçesinin binde birine bile denk gelmeyen yenilenebilir enerji projelerinin reklamını ve pazarlamasını her daim ön planda tutmaktadır.

NÜKLEER

Kirli Enerji Politikalarına Gözdağı Yaşama Gözaçış

Sultan GÜLSÜN

“Nükleere İnat Kadranında Emek ve Ekoloji Hareketlerinin Ortak İradesi Büyümelidir”

İktidarların nükleer rotada olma ve nükleer enerjiye yatırım yapma konusunda aldığı bilimden uzak kararlar, finansman rekabetini artırarak halkın sırtına yeni ekolojik ve mali yükler yüklüyor. IEA verilerine göre dünya genelinde 33 ülkede 443 nükleer fisyon santrali mevcut ve potansiyel olarak yapım aşamasında olan 63 santral daha var. Dünya üzerinde kuraklık, sel, kasırga, deprem veya nükleer bir kazayı tetikleyebilecek diğer olası felaketlerden korunabilecek yeterli alan bulunmuyor. Hem iklim bilimcilerinin öngördüğü hem de yaşayarak deneyimlemeye başladığımız aşırı hava olaylarındaki artış nükleer santrallerden dolayı oluşan riskleri de artırıyor.

Nükleer güç/enerji santralleri (NGS/NES) nedir ve canlıları nasıl etkiler konusunu açmak sorunumuzu tanımlamak ve tartışmayı doğru zemine oturtmak açısından önemli olacaktır. Nükleer güç santralleri, fisyon (uranyum çekirdeğini iki parçaya bölme) adı verilen süreç ile elektrik üretiyor. Nükleer yakıt peletleri uranyumu tüketiyor ve santrallerin aşırı ısınmasını önlemek için soğutma sistemleri kullanılıyor. Bu nedenle nükleer santral soğutma sistemleri ile ilgili çevresel tahribatlar oluyor. İlk olarak soğutma sisteminin suyu bir okyanus veya nehir kaynağından çekildiği için sucul ekosistemin bozulmasına ve deniz ya da nehirdaki canlıların sistem girişine takılması kaçınılmaz. İkinci olarak santrali soğutmak için su kullanıldıktan sonra okyanusa veya nehre geri döndürülüyor. Geri dönen su, temin edilen sudan yaklaşık 25 derece daha sıcak. Sıcak su da bazı balık türlerini ve bitkilerin yaşamını sonlandırıyor. Nükleer santrallerde uranyum zenginleştirme tesisleri ve uranyum madenleri de radyoaktif malzeme ile kontaminasyona neden olabilecek potansiyel olarak risk yaratıyor. Uranyum içeren oluşumlar

genellikle yüksek konsantrasyonlarda selenyum içeren katmanlarla ilişkilidir. Açık ocak uranyum madenlerinde oluşan suda çok yüksek seviyelerde selenyum bulunabilir. Litre başına iki mikrogramdan fazla selenyum konsantrasyonu sucul canlıların üremesini ve hayatta kalmasını etkiliyor.

Başka bir risk yerel çevrede oluşabilecek radyoaktif sızıntılardır. Tesisler, yerel çevredeki arka plan radyasyonunun temel bir araştırmasını oluşturmak için elektrik üretmeye başlamadan önce radyolojik bir çevresel izleme gerçekleştirmelidir. Hava, yüzey ve yeraltı suyu, yerel mandıralardan ve bitki örtüsünden üretilen maddelerin numunelerini almak için tesis çevresinde sabit izleme istasyonları kurulmalıdır. Tesis operatörleri bağımsız doğrulama yaptırmalıdır aksi takdirde nükleer maddelere çok az maruz kalmak bile canlı türlerinin sağlığını, üremesini ve beslenmesini etkileyebilir. 2000'li yıllarda Karadeniz kıyılarında yapılan radyasyon maruziyet ölçümlerinde yayılım saptayanlar için bu durumu görmezden gelerek nükleer santrallere yatırım yapar diye de sormaktan geri durmayalım. Nükleer reaktörlerden kaynaklanan atıklar on ile yüz binlerce yıl boyunca radyoaktif kalır. Şu anda radyoaktif atıklar için uzun vadeli depolama çözümleri bulunmamaktadır ve çoğu geçici olarak tesislerin yer altı alanlarında depolanmaktadır. Bu tesislerde depolama alanı tükenmeye başladığı için nükleer endüstri ve hatta ağır sanayi kolları potansiyel olarak daha az güvenli olan diğer depolama türlerine yönelecektir.

Nükleer santraller sağlığa etkileyecek miktarlarda radyoaktif maddeye kaynaklık ettiğinden dolayı işçiler de nükleer güç üretimi, nükleer yakıtın işlenmesi veya ağır sanayi/silah araştırmalarındaki çalışmaların bir parçası olarak radyasyona maruz kalırlar. Bununla birlikte ısı stresi, düşme, elektrik çarpması ve kapalı alandaki sağlık-güvenlik riskleri eklenince ölümlü kazaların yaşanmasına

NÜKLEER

tanıklık ederiz ne yazık ki. 2010 senesinde Türkiye ve Rusya arasında imzalanan Akkuyu Nükleer Güç Santrali maddi yetersizlik göstergelerinin akabinde ertelenerek 2018'de inşa edilmeye başlanmıştı. 2010 senesinde yapılan anlaşmaya göre santralin 20 sene süresince işletmesi Rusya Nükleer Atom Kurumu- Rosatom'da olacaktı. Santralden çıkacak radyo aktif çubukların soğuması için 7-10 yıl arasında zaman gerektiği için bu atıkların deprem bölgesi olan Akkuyu'da depolanacak olması tedirgin ediciydi.

Bu etkenler ile birlikte Akkuyu NGS inşaatı esnasında zeminde çatlak oluşması ve su sızıntısı yaşanmasının peşisıra iş kazası ve iki patlama gerçekleşti. Pandemi ile yemekhanenin işçilere ve yöneticilere ayrılan bölümlerinde eşit olmayan uygulamalar, yemekhaneyi su bastığını gösteren görseller kamuoyunu endişelendirmişti. Aylardır maaş alamadığını belirten işçiler eylem düzenlediğinde ise özel güvenlik personelleri ve jandarmanın yoğun müdahalesine maruz kalmıştı. Dronelerin sürekli işçileri takip ederek psikolojik baskı altında tuttuğunun ve sağlıksız çalışma ortamına neden oluşturduğunun altını çizmek de önemli. Maaşlarını alamadıkları için eylem yaptıkları esnada bir işçinin güvenlik tarafından darbedilerek yaşamını yitirdiği de iddia edilmişti. Üstüne üstlük Akkuyu NGS şantiyesinde 1 Kasım'da Rus bir çalışanın nükleer santral çekirdeğinde çalışırken yüksekte düşmesi, 10 Kasım'da da Emrah Ballı'nın elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirmesi ve Ballı'nın ölümünden hemen sonra bir işçinin daha düşerek yaşamını yitirmesi üzerine ihmaller zinciri ortaya çıkmış oldu. Dolayısıyla şimdi Akkuyu, sonrasında da Sinop'ta meydana gelecek herhangi bir durumdan siyasi otoritelerin bilimi ve doğayı yok sayarak aldığı ve emekçileri sömüren kararları sorumludur.

Çevre bilimsel analizlerden uzak olan kirli enerji politikalarıyla nükleer yakıt ve teknolojiler kullanılabilir hale geldikçe, yaşam karşıtı kullanımlarda bulundurulma riski giderek artacaktır. Nükleer enerji programlarının geliştirilmesinin nükleer silahların yayılması olasılığını artırdığına dair haklı bir endişe var. Buradan doğru emek ve ekoloji hareketlerinin iradesini büyütmek için direncin ortaya çıkma vakti!

Kent Ekolojisi

"Bu şehir kimin için"

Nazlıcan DEMİR

İzmir Kent Hakkı Merkezi, "Bu Suça Ortak Olmayacağız" metnini imzalayan ve üniversitelerinden ihraç edilen akademisyenlerce kurulmuş bir platform olan **İzmir Dayanışma Akademisi'nin** The Centre for Democracy and Peace Research (CDPR) ile birlikte yürüttükleri bir şehir projesi. CDPR, 2017 yılında, Barış için Akademisyenler - İngiltere grubunun üyeleri tarafından kurulmuş bulunan, kuruluşundan bu yana da Türkiye'deki Barış için Akademisyenleri türlü biçimlerde desteklemiş olan bir örgüt. Biz de İzmir Kent Hakkı Merkezi'nden Aydın Arı, Ayten Alkan, Evren Çıldır ve Bilge Martan ile yazı-söyleşi yaptık.

İzmir Kent Hakkı Merkezi nasıl bir süreç sonunda oluşturuldu, amaçları nelerdir?

Hem CDPR hem de İDA'nın eleştirel bilginin üretimi ve yayılması ile düşünce özgürlüğünün desteklenmesini amaçlayan projeleri oldu. İzmir Kent Hakkı Merkezi (İKHM) projesi, Türkiye'de dayanışma akademilerinin biriktirdiği deneyimin geldiği yeni bir aşamayı temsil ediyor: Üretilen bilginin içinde bulunulan yerel topluluğa temas etmesi, o yerel toplulukla birlikte değer üretmek, dönüşmek, dönüştürmek. İKHM, ülke düzeyinde haklar alanının daraltılmış olması karşısında yerel düzeyde demokratik ve özgürlükçü usullerle geliştirilebilecek ortak yanıtın, araçların, çözümlerin ve mekânların oldukça önemli olabileceği anlayışından yola çıktı. Kendini; hakları tehdit altında olan, sesi az duyulan ve güçsüzleştirilmiş kesimlerin haklarına odaklanan ve birlikte yönetmeyi hayal eden bir şehir projesi olarak tarif ediyor. Bu süreçte çok sayıda kişi ve oluşumun, yanı sıra Karşıyaka Belediyesi'nin ve İzmir Barosu'nun da desteğini görüyor.

İKHM'nin amaçlarını şöylece özetlemek olanaklı:

- Araştırmacıları, belediyeleri, sahadaki insanları, aktivistleri, hedef gruptaki hemşerilerle bir araya getirmek;
- Hemşerileri, gerek – hakkı olan – yerinden yönetime katılmak gerekse kendi yaşam alanının yönetimiyle ilgili yeni mekanizmalar üretmek yönünde yüreklendirmek;

- Hem hemşerilerin kendi arasında hem de hemşerilerle yerel yöneticiler arasında hakiki bir diyalogu teşvik etmek;
- Şehir sakinlerinin gündelik hayatlarında karşılaştıkları kritik sorunları mesele edinecek bir hak merkezi haline gelmek;
- Bizzat bu sorunları kolektif hakların ihlali olarak tarif edecek bir perspektifin kurulup yerleşmesini sağlamak;
- Hemşerileri, kent hakkının kapsamına giren, adalete, kentsel altyapıya, sağlıklı ve güvenli gıda ile yeterli ve sağlıklı içme ve kullanma suyuna, sağlık ve bakım hizmetlerine erişim gibi alanlarda güçlendirmek;
- Yerel topluluk bağlarını, bireysel kapasiteleri ve bireyleri, kendileriyle aynı yaşam çevresini ve/veya benzer sorunları paylaşanlarla, ortak sorunlara ortak çözümler bulabilmeleri yönünde güçlendirmek suretiyle kentsel deneyime müdahalede bulunmak.

Kent ve ekoloji ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İzmir Kent Hakkı Merkezi, kentin canlı ve cansız değerlerine/müştereklerine karşı kendini sorumlu hissediyor. Kendini her canlı türüne eşit mesafede

Kent Ekolojisi

görüyor ve canlıların yaşam alanlarını tehdit eden suçların karşısında konumlanıyor. Ayrıca, kentin tüm paydaşlarının adalete erişimlerini desteklemeyi, güçlendirmeyi hedefliyor; hemşerileri, kent hakkının kapsamına giren, adalete, sağlıklı ve güvenli gıda ile yeterli ve sağlıklı içme ve kullanma suyuna erişim gibi alanlarda güçlendirmek İKHM'nin amaçları arasında yer alıyor. İKHM, kentin ekolojisini yaşam hakkı bağlamında ve elbette kent hakkı kapsamında değerlendiriyor.

İzmir Kent Hakkı Merkezi'nin ekoloji üzerine faaliyetleri nelerdir? İzmir Kent Hakkı Merkezi olarak ekoloji ve kent hakkı ilişkisi üzerine öngördüğünüz çalışmalarınız nelerdir? İzmir, kent hakkı ve ekoloji üzerine dönüştürmeyi hedeflediğiniz konular nedir?

Her ayın üçüncü haftası, çevrim içi ve herkese açık gerçekleştirdiğimiz İDA Kent Hakkı Söyleşileri'nde ekoloji üzerine düşünen-eyleyen kişileri ağırladık. Av. Arif Ali Cangı ile, "Kentin Ekolojisi ve Kent Hakkı" başlıklı herkese açık bir söyleşi gerçekleştirdik ve "İzmir kentinin hayatını çok yakından etkileyen su, hava ve toprak kirliliğinin önüne nasıl geçmeli?", "Talan edilen doğal ve kültürel varlıkları korumak için ne yapmalı?" sorularına hep birlikte cevap aradık. Bir başka söyleşimiz sevgili Cihan Uzunçarşılı Baysal ile, "Akıllı Şehirler, Ekokentler" üzerineydi; iklim krizi, çevre felaketleri, afetler, pandemiler, nüfus artışı, yoğunluk, hava kirliliği, göçlere değindik ve "bu şehirler kimler için?" sorusuna yanıt aradık. Yine ayda bir buluştuğumuz Kent Hakkı Okuma

Grubu'muzda da müşterekler, doğa hakkı, ekoloji üzerine çokça konuşmaya devam ediyoruz. Tüm bunlarla birlikte, ekolojik talana ilişkin meselelerde, meslek örgütlerinin yanında çağrıda bulunuyoruz. Kent hakkı çok geniş bir alan ve biz şimdilik küçük bir ekibiz; gücümüz yettiğince ekoloji çalışmalarına katkıda bulunacağız. Gıda toplulukları ve kooperatiflerle iletişim ve iş birliği içinde çalışmak konusu oldukça sık gündemimizde yer alıyor ve önümüzdeki günler için planlarımız arasında. Ayrıca, İzmir'de bir kent hakkı ağı oluşturabilmeyi hedefliyoruz. Elbette ki tasarladığımız bu ağın en önemli bileşenlerinden biri de ekoloji üzerine düşünen; ekoloji mücadelesi veren oluşumlar.

Kent hakkı ve ekoloji ilişkisinde İzmir'in yaşadığı sorunlar nelerdir ve temel çatışma konuları olarak neleri görüyorsunuz?

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından 2019'da hazırlanan Kent Suçları Haritasından ve bu alanda mücadele yürüten örgütlerin ve medyanın (örneğin şu) rapor ve haberlerinden derlediğimiz, İzmir'de "kente vereceği zarar bilimsel raporlarla sabit olan; hava kalitesinin, tarım topraklarının, hayvancılığın, su kaynaklarının, biyoçeşitliliğin ve ekosistemlerin zarar görmesine sebep olacak çeşitli çevre sorunlarına" yol açacağı için "kent suçu" olarak tarif edilen, mevcut ve öngörülen başlıca ekolojik sorunları, mücadeleleri ve çatışma alanlarını şöyle sıralamak mümkün:

- 10 yılı aşkın süredir içme suyu havzalarını kirleten Efemçukuru Altın Madeni;

Kent Ekolojisi

- Maden ve taş ocakları, maden arama ve genişletme sahaları;
- Aliğa-Foça bölgesindeki demir-çelik fabrikaları, termik santral, gübre, petro-kimya sanayi ve gemi söküm tesislerinin neden olduğu ağır sanayi kirliliği;
- Gediz Nehri Havzasına ve Gediz Deltası Sulak Alanına yönelik tehditler;
- Gaziemir'in ortasında bulunan nükleer yakıt çubukları;
- Kentin göbeğinde varlığını sürdüren çimento fabrikaları;
- Kent çeperindeki orman alanlarının değişik nedenlerle hızla azalması;
- "Yenilenebilir, temiz" enerji (rüzgar, jeotermal ve güneş) RES, JES ve GES projeleri;
- Balık çiftlikleri;
- Merkezi ve yerel yönetimlerin süregelen hale gelen rant odaklı imar, mevzuat, uygulama, kural değişiklikleri;
- Merkezi hükümetin "çılgın proje"leri olan Körfez Geçiş, Kuzey Ege Çandarlı Limanı, Kemalpaşa Lojistik Köyü, kuzey aks otoyol ve demiryolu projeleri;
- Son olarak da yenilerde gündeme gelen Çeşme Turizm projesi.

Tüm bu projelerde, sermaye sahipleri ve eşlik eden siyasal güçler ile halkın geniş kesiminin, bir başka deyişle, kent hakkına zaten sahip olmuş olanlar ile dışlanmışların hakları, talep ve arzuları çatışmaktadır. Her yeni gün, bu röportaj sırasında bile, ekosisteme yönelik tehditlere, dolayısıyla karşı mücadele verilecek konulara bir yenisi eklenmektedir.

İzmir Kent Hakkı Merkezi olarak yerel yönetimler ve kent hakkı ilişkisini nasıl kuruyorsunuz? Yerel yönetimler ve kent hakkı savunucularının ekoloji mücadelesinde nasıl konumlanıyorsunuz? Yerel yönetim politikalarını somut ve kapsayıcı buluyor musunuz?

Yerel yönetimler fiziksel ve toplumsal altyapının sağlanmasından çöp toplamaya, yeterli açık ve yeşil alan ayrılmasından çeşitli kuruluşların sağlık koşullarına uygunluk denetimine, meyve, sebze gibi çeşitli malların ucuza sağlanması ve dağıtımından toplu taşımacılığa kadar, yerel

Kent Ekolojisi

düzeyde sunulan pek çok mal ve hizmetten sorumlu. Bu anlamda, faaliyet alanları, kent hakkının kapsamına giren meseleleri dolaysız olarak ilgilendiriyor. Bununla birlikte, mevcut iktidar döneminde ciddi bir “yetki gaspı” yaşandığını söylemek olanaklı. Bu yerel yönetimler üzerinden herhangi bir hizmeti düşünmekte işimizi zorlaştırıyor. Yerel yönetimlerin özerkliğinin fazlasıyla aşındırıldığı bir dönemden geçtik, geçiyoruz. Bu saptamalardan yola çıkarak, yerel özerkliğin ve beldeye dair olanın savunulmasının, yerel düzeyde kent hakkını savunmanın bir ön koşulu haline geldiğini söyleyebiliriz. Merkezi iktidar-yerel iktidarlar ilişkisinden sonra da şuna bakmak lazım: Kent hakkı nosyonu, aşağıdan yukarıya çözümler arayışında olmayı, hemşerilerin kendi yaşam çevreleriyle şehirlerine müdahale edebilmelerinin önünü açmayı gerektirir. Yerel yönetimlerin bu anlayışa mesafesi de çok kritik. Adaletle erişemeyen bütün canlı türleri için adalet temelli, iyi bir yaşam talep etmek, doğanın metalaştırılmasına ve insan türünün sınırsız ihtiyaçlarına feda edilmesine karşı sorumlu hissetmek, kente, topluma ve doğaya karşı suçların karşısında konumlanmak İKHM'nin ilke ve değerleri arasında. Biz, bu ilke ve değerler doğrultusunda bütün kurum, kuruluş ve oluşumlarla iş birliği ve dayanışma içinde olmayı çok önemsiyoruz. Ekoloji mücadelesiyle ilişkimizi de bu şekilde tarif edebiliriz. Yerel yönetim politikaları kimi alanlarda ziyadesiyle somutken, kimi alanlarda maalesef söylem düzeyine dahi erişemiyor. Kapsayıcılık biraz daha çetrefilli bir mesele. Özellikle de kırılgan grupların kırılganlığının giderek arttığı ve yeni kırılgan grupların ortaya çıktığı bu çok-katmanlı kriz koşullarında... Yine de zaman içinde, her zaman

düz bir çizgi halinde olmasa da bir ilerleme olduğunu söylemek mümkün. Yirmi yıl kadar önce belediyeler bünyesinde Eşitlik Birimleri'nin mevcudiyetini tahayyül etmek çok kolay değildi örneğin. Bu minvalde, yine örnek vermek gerekirse, Karşıyaka Belediyesi'nde bir İnsan Hakları Biriminin, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde bir Kentsel Adalet ve Eşitlik Şube Müdürlüğü'nün bulunmasını çok önemsiyor ve olumlu karşılıyoruz.

Kent hakkı mücadelesinde müşterekler kavramı öne çıkıyor. Sizce kent hakkı mücadelesinde müşterekler kavramı nasıl bir avantaj sağlıyor?

Paylaştığımız ortak zenginlikler, sadece doğa değil toplumsal olarak da üretilmiş, sadece fiziksel değil kolektif kültürel birikimimiz olarak müşterekleri tanımlıyoruz. Marx'ın ilksel birikim süreci olarak el koyma ve çitleme; Harvey'in mülksüzleştirme yoluyla birikim tanımlaması; müştereklerin metalaştırılması, özelleştirilmesi ya da kamusallaştırılması gibi genişletilmiş ve çağdaş yorumları ilgiyle takip ediyoruz. Kentsel müşterekler, örgütlü kolektif pratikler olarak müşterekleştirme, dünyada değişik örnekleri, Türkiye'de ipuçları, özgür yazılımdan dayanışma ekonomilerine, topluluk destekli tarımdan gıda topluluklarına kadar birçok örnek takip edilmeyi, değerlendirilmeyi hak ediyor. Kent hakkı mücadelesi müşterekleri elbette içeriyor ve belli bir kavramsallaştırma kolaylığı sağlıyor. “Hepimizin olana birlikte sahip çıkmak” çağrısına temel hazırlayan bir kavramsallaştırma. Ama müştereklere dair teori ve mücadele literatüründeki birçok önemli noktayı dikkate alan bir tartışmayı hızla olgunlaştırmak gerekiyor.

EKOFEMİNİZM

Ekolojik yıkım işçi-emekçi kadınları nasıl etkiliyor?

Tülin GÜR

Dünyanın her yerinde toplumsal mücadele yükselişe geçiyor. İşçiler, kadınlar, ekolojistler, hayvan özgürlükçüler, gençler, ezilen halk ve kimlikler, hayatları, hakları, doğaları, özgürlükleri için ayaklanıyor, isyan ediyor. İşçilerin hak gasplarına ve emek sömürsüne karşı kitlesel grevleri; antifaşist kitlelerin mülteci ve göçmenlerle dayanışma eylemleri, ırkçılık karşıtı antikapitalist yürüyüşler; kadınların şiddete, tacize, tecavüze karşı kürtaj hakkı, eşit işe eşit ücret, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması gibi taleplerle kitlesel ve militan eylemleri; ekolojistlerin rantçı şirketlere, hükümetlerin doğa düşmanı yasalarına ve kolluğuna, hayvanın beden ve emek sömürsüne karşı uluslararası kesintisiz eylemleri ve direnişleri bize yükselen mücadeleyi somut olarak gösteriyor. Tüm bu mücadeleler farklı kulvarlarda ilerlese de aynı hedefe yöneliyor, erkek egemen faşist rantçı sermaye düzenine.

İşçi ve emekçi kadınlar, erkek egemen sistem ve sermaye karşısında ezilmeye, sömürülmeye devam ediyor. Üretimin tüm alanlarında kadınlar ucuz işgücü olarak çalıştırılıyor, gündelik yaşamın her alanında emekleri yok sayılıyor, tacize tecavüze uğruyor, katlediliyor. Hükümetlerin kadını yok sayan yasaları ve politikaları, kadınların kazanılmış haklarına dönük saldırılar, yaşanan her krizde faturanın ilk olarak kadınlara kesilmesi, yaşanan sömürü ve şiddetin bir boyutu. Benim burada üzerinde durmaya çalışacağım konu da, işçi ve emekçi kadınların hali hazırda büyüyen ekolojik yıkımdan nasıl etkilendikleri, ekoloji mücadelesi ile nasıl bağ kurulacağı üzerine olacak.

Toplumdaki eşitsizlik ve adaletsizlik piramidinin en altında kadınlar var. İşçi ve emekçiler ekolojik yıkımın sonuçlarından doğrudan ve en çok etkilenen kesim. Bu kesim içerisinde kadınların

EKOFEMİNİZM

etkilenme payı ikiye katlanıyor, sınıfsal konumlarının yanında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ezilmişlikleri arttırıyor. Ekolojik yıkım daha çok insan faaliyetlerinin yaban hayat üzerindeki etkisi biçiminde ele alınıyor. Ekoloji mücadelesi de "doğayı savunma", yani yaban hayatını ve onların mekanı olan ormanları savunma olarak tanımlanıyor. Ekolojik yıkım bu haliyle toplumsal hayattan dışlanmış, toplum ile doğa arasındaki bir ilişki, sorun olarak formüle edilmiş oluyor. Bu haliyle yaban hayatı olarak sınırlanan doğayı savunmak da özel bir grup insanı tarifler hale geliyor.

Ekolojik yıkım tanımının kapsamı, bu şekilde toplumdan, toplumsal ilişkilerden yani üretim ve yeniden üretim ilişkilerinden dışlandığında bu, ekoloji hareketini diğer toplumsal mücadelelerden soyutlayan, yabancılaştıran bir sonuç üretiyor. Bu algı aynı zamanda ekoloji mücadelelerinin toplumsallaşmasının önüne bir zihinsel barikat örüyor. Ekolojik yıkım, toplumsal yaşamın üretim ve tüketim faaliyetlerinin tümünü kapsayan bir durumdur. Çokça gündemde olduğu için, siyanürlü madencilik ya da kömür madenciliği sadece ormanların yok edilmesi, suyun kirlenmesi gibi "yaban hayatı," "doğa" üzerinde yıkım yaratmaz. Doğa üzerinde yıkım yaratan her faaliyet önce işçinin bedeni üzerinde yıkım yaratır. Suyu, toprağı, havayı kirleten her zehirli madde önce emekçinin bedeninden geçerek havaya, derelere, denizlere ulaşır. Zehirli gıda üreten endüstriyel tarım toprak, hava ve tohumla beraber işçinin bedenini de zehirler. Yani üretim esnasında doğanın bedeni ile emekçinin doğası aynı anda, aynı biçimde yıkıma uğrar.

Ekolojik yıkımın en yoğun olduğu üretim alanlarının başında, petro-kimya sanayisi gelir, plastik, deterjan, sabun, tarım ilaçları, gübreler, kozmetik, tekstil gibi üretim alanlarına ürün sağlar. Bu alanlar aynı zamanda, kadın işçilerin yoğunlukta olduğu yerlerdir. Hiçbir koruyucu ekipmanı olmadan, uzun saatler havasız ve karanlık alanlarda kimyasala maruz kalarak üretime devam ettirirler. Üretimde kullanılan kimyasalların çoğunun toksik etkileri vardır. Bu toksik etkiler kadınlarda düşük, erken doğum, konjenital anomaliler, prolapsus, desensus gibi üreme sağlığı

sorunlarına yol açar.

Yine kadınların istihdamda yoğunluk sağladığı kozmetik, atık depolama alanları, gıdada kontamine balıklar ve deniz ürünleri, ilaç sektöründe kullanılan, altın madenciliği üretim alanlarında açığa çıkan kimyasallardan civanın en çok zarar verdiği kesim kadınlar ve fetüslerdir. Ağır metal olan civanın ekolojiye ve insan sağlığına zararları son yıllarda sınır ötesi kirlilik derecesine gelirken, bu alanlarda çalışan kadınlarda böbrek yetmezliği, kalp ve damar hastalıkları, fetüs ölümleri, bebeklerde nörolojik hasarlar ortaya çıkarmaktadır. Civaya maruz kalınan alanların başında bu sanayi kolları gelmekte ve en çok etkilenenler işçi kadınlar olmaktadır. Civanın %38'i madencilikten, geriye kalan %62 lik kısmı ise enerji üretimi endüstriyel işlemlerden ortaya çıkmaktadır.

EKOFEMİNİZM

Kadınların en çok istihdam edildiği sektörlerin başında gelen tarım ekolojik yıkımın en yoğun yaşandığı tarımdır. Sadece gelişmekte olan ülkelerde Afrikalı kadınların %80'i, Asyalı kadınların %73'ü tarım alanında çalışmaktadır. Ülkemizde ise tarımda çalışan mevsimlik işçilerin %80'ini kadınlar oluşturur. Sanayi bölgelerindeki kimyasal atıklar, kömür ve altın madenciliği, fosil yakıt çıkarımları tarım alanlarındaki toprağı ve suyu zehirler. Endüstriyel tarımda tohumu doğal ortama karşı dayanıklı kılmak, hızlı, bol ve iri ürün elde etmek, bitkileri böceklerden vb. korumak amacıyla kullanılan onlarca çeşit pestisitler, gübreler, ilaçlar -ki bir çoğu petrol türevidir- daha ilk anından itibaren tarım emekçisini zehirlemeye başlar. Zincirin son halkasında bu gıdaları tüketen emekçi ailesini ikinci kez zehirler. Bu yıkıma maruz kalan bölgelerde çalışan işçi kadınlar kansere, organ yetmezliklerine, solunum yolları hastalıklarına yakalanırlar.

İşçi ve emekçi kadınlar için ise sağlık hizmetine ulaşım ekolojik yıkımın olduğu yerlerde daha da zorlaşır. Kadın işçilerin çalışma saatleri uzatılırken, sigortalarının yarım yapılması ücretsiz sağlık hizmeti almalarını engeller. Hali hazırda cinsiyetçi ve odağında erkek sağlığı duran sağlık sistemi, işçi ve emekçi kadınları sadece "doğum yapması ve çalışmaya devam etmesi gereken kitle" olarak görür. Meslek hastalıklarına yakalanan kadınlar çoğunlukla güvencesiz ve kayıt dışı olarak çalıştığı için hiçbir tedavi masrafları da karşılanmaz

Toplumdaki eşitsizlik ve adaletsizlik piramidinin en altında kadınlar var. İşçi ve emekçiler ekolojik yıkımın sonuçlarından doğrudan ve en çok etkilenen kesim. Bu kesim içerisinde kadınların

Kadınlar üretim alanlarındaki ekolojik yıkımın ilk etkileneni olmalarının yanı sıra, üretim alanlarının dışındaki alanlarda da yıkımın ilk elden etkilenenleridir. Ekolojik yıkımın "herkes"i eşit olarak etkilemediğinin bir örneği de pandemi sürecinde kadınların maruz kaldığı ekstrem sorunlardır. Pandemiye, sermayenin zenginliğine zenginlik katmak için doğayı ve hayvanı vahşice sömürmesinin ve beraberinde gelen ekolojik yıkımın bir sonucu olarak görebiliriz. Öte yandan

sadece salgın süreci bile bize ekolojik yıkımın sonuçlarının kadın kitleleri üzerindeki etkisini göstermeye yetiyor. Kadınlar yaşanan pandemi ile birlikte üretim sürecinden de ilk dışlanan kesim oldu. Covid-19 nedeniyle, iş başında olan kadınların sayıları ve çalışma saatlerinin düşürülmesi ile birlikte, 1 milyon 75 bin kadın iş kaybı yaşadı. Geniş tanımlı işsizlik ve iş kaybı oranı kadınlarda %43 oldu. Üretim sürecinden dışlanan kadınların yanı sıra, güvencesiz ve esnek çalışmaya mecbur bırakılanlar da yine kadınlar oldu. Ekolojik yıkımın sonucu olarak pandemiyi kadınlar üzerindeki etkisi başlı başına bir tartışmadır.

Başlıca sebebi erkek egemen sermaye olan ekolojik yıkım; kırsal bölgelerde kitlesel orman kıyımları, HES ve JES'ler, maden ve taş ocaklarının açılması ile bu bölgelerde yaşayan kadınların yaşam alanlarını yok ediyor. Bu faaliyetlerin yapıldığı bölgelerde ortaya çıkan zehirli kimyasallar ve oluşan afetler (sel, heyelan, kuralık, toprak veriminin yok olması vb.) sonucunda, tarım yaparak geçimini sağlayan kadınların geçim kaynakları yok olurken kadınlar yoksulluğa ve borçlanmaya sürükleniyor.

Yaşanan her afette, krizde, savaşta ilk gözden çıkarılan, ezilen, katledilenler kadınlar oluyor. Sellerin ve yangınların meydana geldiği bölgelerde evsiz, tarlasız, işsiz kalan kadınların zararları hükümet tarafından karşılanmıyor. Hükümet, bu bölgelerde erkeğin zararını tazmin ederken, kadına başının çaresine bakması söyleniyor. Afet yerlerinde taciz, tecavüz artıyor, malına mülküne el konulan kadınlar oluyor.

Ekolojik yıkımın dolaylı etkisinin getirisi olan eğitim hakkının gaspı ise yine kadınların ilk dışlandıkları yerlerden biri. Hali hazırda süren cinsiyetçi eğitim sistemi, yıkımın yaşandığı yerlerde tamamen ortadan kalkıyor. Eğitim alma hakkının kısıtlı da olsa sunulduğu alan ise erkeklere ait oluyor. Kadınlar eğitimsizliğe mahkum ediliyor. Eğitimsizlik ve geleceksizlik iç içe geçerek, genç kadınların ve kız çocuklarının erken yaşta ve zorla evlendirilmelerine, tarlada karın tokluğuna veya erkek işçilerden daha az

EKOFEMİNİZM

ücrete çalıştırılmalarına neden olur. Tüm bunlara ek olarak, hükümetin, yıkım yerlerindeki eğitim, sağlık, barınma, beslenme vb. haklara yeniden ulaşılmaması için gereken alt yapı ve desteği sunmaması, buna dair politikalarının olmaması, tam tersi bu haklara ulaşımı daha da zor hale getirmesi (eğitimde 4+4+4 sistemine geçilmesi) sorunun başka bir boyutunu oluşturuyor. Böylece, eğitimde fırsat eşitsizliği ekolojik yıkımların olduğu yerlerde kadınlar için eğitim hakkının tamamen yok sayılması boyutuna ulaşır.

Kadınların hem kendi yaşamsal hakları hem de özgürlükleri için verdikleri mücadele ekolojik mücadele ile işte buralarda paydaş. Erkek egemen sermayenin kadın bedeni ve emeği üzerine kurulu sömürsü, doğa ve hayvan sömürsünün de etkileri ile birleşerek işçi ve emekçi kadın kitlelerine cehennemi aratmayan bir yaşam yaşatıyor. Kadınlar, sömürünün olduğu her alanın ilk ve ağır etkileneni olarak en çok baskı ve kontrol altında tutulmak isteneni de oluyor. Kapitalist sermaye, kadının yaşamındaki her bir alana müdahale ederek kendi kalıplarını dayatıyor.

Kadınların bu çifte sömürü ve ezilmişliğin karşısında çifte mücadele etme bilincini açığa çıkararak özgürlükleri, hayatları, hakları için bedeller ödeyerek yükselttiği mücadele, ekolojik mücadele ile birleşerek ilerlemeli, toplumsal devrime eşlik edecek bir kadın devrimini hedeflemelidir. Tüm bu sömürünün, talanın, ezilmişliğin kaynağı olan erkek egemen rantçı ve talancı sermaye düzenin yıkılması kadınların tek hedefi olmalı, çünkü hem kadınların hem doğanın kurtuluşu burayı yıkmaktan geçmektedir.

Ekosömürgecilik

Filistin'in Kendi Kaderini Tayin Hakkı Mücadelesi Aynı zamanda #İklimAdaleti için de bir mücadeledir

Manal Shqair

Stop the Wall Campaign Organizasyonu Filistin

Siyonist Hareket'in bir yerleşimci/işgalci sömürge projesi olarak İsrail, kurulduğu 1948 yılından bu yana sürekli olarak topraklarını Filistin halkı pahasına için genişletmek için hareket etmeye devam ediyor.

İsrail'in topraklarımız üzerindeki kontrolü, Filistin topraklarına yerleşen/çöken Yahudi yerleşimcilere hizmet ederken, topografyasını ve ekolojisini Filistin varlığını tehdit edecek ve reddedecek şekilde değiştirmeyi gerekli kılıyor. Örneğin, İsrail, sınırları içinde bir yerleşimci, sömürgeci ve apartheid (ırkçı/ayırıcı) kurumu olan Yahudi Ulusal Fonu (JNF) aracılığıyla, milyonlarca yerli olmayan bu coğrafyaya yabancı çam ağacı dikerek manzarayı değiştirdi. Diktiği her daim yeşil çam ağaçlarına, 1948'de yıkılan Filistin köylerini örtmek ve etnik olarak temizlenen Filistinli mültecilerin şimdi İsrail toprakları içerisinde yer alan evlerine geri dönmelerini engellemek için gerek vardı.

JNF'nin diktiği su ihtiyacı çok fazla olan çam ağaçları, bölgemizi vuran yüksek yaz sıcaklıklarına karşı oldukça hassastır. Bu haliyle, JNF'nin yaratmaktan gurur duyduğu ormanların, geçen Ağustos'ta Kudüs orman yangını ile birlikte yaz aylarında kolayca yanmış olması pek şaşırtıcı değil.

İsrail'in Filistin topraklarındaki sürekli genişleyen yerleşiminin bir parçası olarak çevre tahribatı, 1967'de İsrail tarafından işgal edilen İşgal Altındaki Filistin Toprakları - Batı Şeria, Gazze Şeridi ve Doğu Kudüs'te de daha belirgin olarak görülebilir ve gözlemlenebilir.

الحملة الشعبية لمقاومة جدار الفصل العنصري

Batı Şeria, 'A' Bölgesi (%18'i tam Filistin kontrolü altında), 'B' Bölgesi (%21 oranında hem Filistin hem de İsrail kontrolünde) ve Bölge 'C' (%61 oranında tam İsrail kontrolü altında) olarak üçe ayrılıyor. Bu ayırım İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü arasında 1993'te imzalanan Geçici Oslo Anlaşmalarına göre oluşturulmuştur. Oslo Anlaşmaları kapsamında, 'C' Bölgesi kademeli olarak tam Filistin kontrolü altında kalacak olsa da, İsrail ırkçı ve fiili ilhak uygulamalarıyla bunu tamamen görmezden gelmeye devam ediyor. İsrail yerleşimlerinin genişlemesi ve 'C' Bölgesi'nin fiili ilhakı, en açık şekilde Filistinlilerin yaşamını sürdürmek için gerekli olan su ve toprak gibi doğal kaynaklarının İsrail tarafından sömürülmesinde görülür.

Doğal kaynakların sömürülmesi, Filistinlilerin iklim kriziyle başa çıkmasını zorlaştırıyor. Örneğin İsrail, Filistin'in sahip olduğu su kaynaklarının %87'sini kontrol ediyor. İsrail, Batı Şeria'daki yasadışı yerleşim girişimini ve yerleşimlerin tarımsal faaliyetlerini sürdürmek için Filistin halkının kendi kontrolü altındaki su kaynaklarına erişimini sınırlandırıyor. 2019 itibarıyla, 'C' Bölgesinde ikamet eden yaklaşık 50.000 Filistinlinin su şebekesine erişimi kesildi. Su kaynaklarına erişememe, Filistinlilerin geçimlerinin bağlı olduğu hayvancılık ve tarımsal faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor.

İsrail, Batı Şeria'daki yasadışı yerleşim girişimini ve yerleşimlerin tarımsal faaliyetlerini sürdürmek için Filistin halkının kendi kontrolü altındaki su kaynaklarına erişimini sınırlandırıyor. 2019 itibarıyla, 'C' Bölgesinde ikamet eden yaklaşık

Ekosömürgecilik

50.000 Filistinlinin su şebekesine erişimi kesildi. Su kaynaklarına erişememe, Filistinlilerin geçimlerinin bağlı olduğu hayvancılık ve tarımsal faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor.

İsrail'in ayrımcı uygulamaları ve işgalci/yerleşimci yayılmacılığı, Gazze Şeridi'ne su tedarikini de büyük ölçüde etkiledi. İsrail işgali, Batı Şeria'nın güneyindeki Hebron'dan (El Halil) Gazze Şeridi'ne akan su kaynaklarını bloke etti ve bu da kuşatma altındaki Şerit'te bir su krizi yarattı. 15 yıldır kuşatma altında olan Gazze halkı, bu su ablukası nedeniyle çeşitli tehlikelerle uğraşmak zorunda kalıyor. Su kıtlığı Gazze'de yaşayan iki milyon insanı daha fazla yeraltı suyu pompalamaya mecbur bıraktı. Aşırı pompalama, yeraltı suyunun kirlenmesine neden oldu ve oradaki suyun %97'sini içilemez hale getirdi. İklim krizini şiddetlendiren ve derinleştiren su kaynaklarının kontrol altına alınması meselesinin yanı sıra; İsrail, Filistinlileri evlerinden etnik olarak temizlemek için çevreyle ilgili daha fazla kriz yaratmaya devam ediyor. Örneğin, Batı Şeria'da halihazırda 300'den fazla İsrail fabrikası faaliyet göstermektedir. Bu endüstrilerin çoğu çevre ve halk sağlığı açısından son derece büyük tehlike arz etmektedir. İsrail yerleşim birimleri, atık sularını özellikle tarım arazileri olmak üzere Filistin topraklarına boşaltarak çevremize de zarar veriyor.

Örneğin, Batı Şeria'nın kuzeyindeki biyolojik çeşitlilik açısından zengin bir bölge olan Vadi Qana'ya İsrail'in yasa dışı yerleşim yerlerinden boşaltılan atık su, bölgedeki birçok su kaynağını kirletti. Bu, bölgedeki biyolojik çeşitliliği kötü etkilendi ve yaklaşık 50 Filistinli aileyi bölgeyi terk etmeye zorladı.

Çevresel yıkım, İsrail'in Filistin topraklarını ele geçirmek için kullandığı etkili bir araç oldu. Aslında İsrail başarısını kısmen, çevreye karşı bir savaş yürüterek ırkçı yapısını ve yerleşim girişimini sağlamlaştırmasına ve yeniden üretmesine borçludur.

Bununla birlikte, Filistin her şeyden önce bir iklim adaleti sorunu ve meselesidir. Kurtuluş mücadelemiz ve iklim adaleti mücadelemiz iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle, iklim krizine yönelik, topraklarımızda var olma ve kendi kaderimizi tayin etme hakkımızı görmezden gelmeye devam ederek ortaya atılmış olan her türlü çözüm önerisi kınanmalı ve reddedilmelidir yanlıştır. Bu durum dünyadaki diğer ezilen halkların mücadeleleri için de birebir geçerlidir.

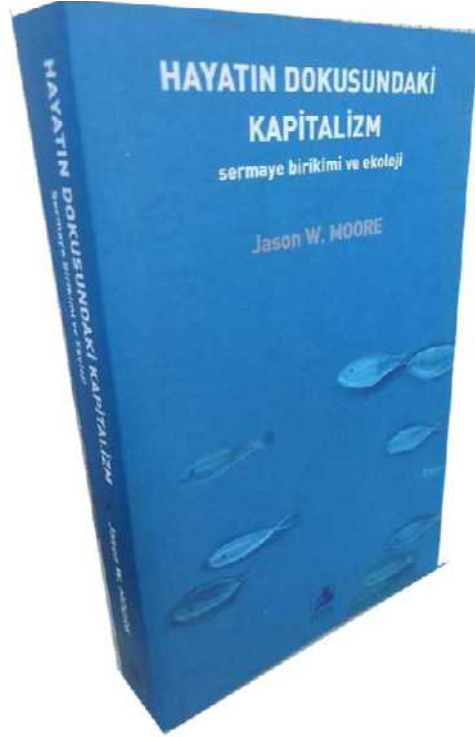
Ekoloji Kitaplığı

Hayatın Ağında Kapitalizm

Ali Alper Alemdar

Capitalism in the Web of Life, Türkçe çevirisinde kullanılan başlık ile Hayatın Dokusundaki Kapitalizm, Jason W. Moore'un Marksist Ekoloji literatürüne önemli bir katkısı ve müdahalesi olarak görülebilir. Kitabın içeriğine geçmeden önce Türkçe çevirisi hakkında eleştirilerimi dile getirmek istiyorum. Keza bu eleştiriler kitabın anlamını temelden sarsan çeviri sorunlarını kapsıyor. Öncelikle kitabın isminin dahi doğru çevrilmediğini belirtmem gerekir. Moore, kitabında ve genel olarak yazılarında 'Web' kelimesini birbirini sürekli ve karşılıklı etkileyen ağ olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla, doku olarak çevrilmesi bir kitabın isminin tam olarak doğru çevrilmediğini işaret ediyor. Bununla beraber, bazı bölüm başlıklarındaki kavram çevirileri de Moore'un anlatmak istediklerini karşılamıyor. Bunlar, diyalektik bir bütünlüğü anlatan 'singular metabolizm' kavramının 'biricik metabolizma' olarak çevrilmesi ve klasik politik ekonomide çok temel bir kavram olan 'surplus' yani artık ya da artı kelimesinin fazla olarak çevrilip, 'ecological surplus' kavramının ekolojik fazla olarak sunulmasıdır. Nitekim ne Marx ne de diğer klasik politik iktisat çevirilerinde surplus fazla olarak çevirmiştir. Keza artık ile fazla politik ekonomide çok farklı anlamlara gelmektedir. Çevirinin bu problemleri ışığında kitabı değerlendirip, tanıtacağım. Bu tarz çeviri hatalarının kitabın ana temasına zarar verdiğini düşünüyorum. Bu yüzden, kitabın tekrardan çevrilmesinin daha doğru olduğunu düşünmekle beraber, kitabın tanıtımını, orijinal metnin üzerinden yapacağım.

Moore, eserine toplum-doğa ve kapitalizm-doğa ikililiklerini, birer Karteyzen ikililik olarak tanımlayıp, bu ikililikleri aşmayı hedefleyen belli başlı felsefi önermelerle başlar. Bunların başında, oikoeis gelmektedir. Toplum-doğa ya da kapitalizm-doğa ikilikleri yerine de kapitalizmde doğa veya doğada kapitalizm gibi analizler önerir. Moore, kitabının ilk kısmını ve ilk üç bölümünü oluşturan bu yerde, metabolik yarık teorisinden kopuşunu ve bu kopuşun onu neden dünya-ekolojisi terminolojisini bulmaya ve kullanmaya ittiğini açıklar.

Dolayısıyla ilk kısım, Moore'un özellikle anaakım yeşil düşünce ve metabolik yarık teorisi ile ontolojik ve epistemolojik olarak tartıştığı bölümdür. Bu kısım kitabın temelini oluşturmakla beraber, Moore'un sermaye birikiminin temelini oluşturan değer teorisini, dünya-ekolojisi çerçevesi ile anlatmaya başladığı ve analizinin temellerinden birini oluşturan 'Ucuz Doğalar'—spesifik olarak dört ucuz (emek, enerji, gıda ve hammadde)—kavramını tanıttığı bölüm olarak göze çarpar. Ucuz doğalar, değer belirlenmesinde ve tarihsel çizgisinde belirleyici rol oynar. Elbetteki bu rol sadece bir girdi maliyeti üzerinden düşünülmemelidir. Dört ucuz aslında kapitalizme özgü bir ucuzlatma stratejisini simgeler. Marx'ın ilkel birikimi anlattığı gibi, bu stratejiler de kapitalist modernitenin despotik yıkıcılığı ile gerçekleşir. Moore buradan hareketle, benim kitapta en ilginç kısımlardan biri olan tarihsel kapitalizm, tarihsel kısmına geçiş yapar.

İkinci kısımda Moore, Kapital II. Cildini ziyaret eder ve önemli sosyo-ekolojik çıkarımlara gebe eksik üretimin (kitapta yetersiz üretim olarak çevrilen) genel yasasını, bize hatırlatır. Kısaca bu yasa, hammadde ve enerji fiyatları ile kâr oranları arasındaki ters ilişkiyi modeller. Sosyo-ekolojik

Ekoloji Kitaplığı

olarak çıkarım şu şekilde yapılabilir. Değişmez sermayenin sabit sermayeyi (makine, fabrika) oluşturan kısmı, döner sermayeyi (hammadde ve enerji) oluşturan kısmından çok daha fazla büyür. Yani, makinalara ve teknolojiye yapılan yatırımlarla verimlilik ve üretim artarken, bu üretimi karşılayacak hammaddeye ve enerjiye olan talep, doğanın bu kaynakları yeniden üretiminden fazla olur. Böylece, kapitalizm eksik üretim krizine girer. İlginçtir ki, Moore'un ulaştığı sonuç, John Bellamy Foster'ın bir neoklasik iktisatçı olan Stanley Jevons'un getirdiği ve basitçe verimlilik artışının daha fazla kaynak tüketimine neden olduğunu anlattığı, literatürde Jevon Paradoks'u olarak geçen analizi kullanarak ulaştığı sonuçlar neredeyse aynı olmasıdır. Moore sonuca Marx üzerinden giderken, Foster ise neoklasik iktisatçının gösterdiği çelişki üzerinden sonuca gitmiştir. Moore ikinci kısmı bu eksik üretim yasası üzerinden ve tarihsel bir perspektiften anlatır. Sermaye ise tarihsel olarak bu soruna çözümler bulduysa da sorunu tamamen yok edememiştir. Bu kısımda ikinci önemli bir konu da doğanın sermayeleşmesi ve tarihsel doğaların sınırlarıdır. Moore'un doğayı dışsal bir nesne olmaktan alıp, insan toplumu ile beraber evrimleşen, etken ve edilgen rolleri aynı anda tezahür eden tarihsel ve mekansal spesifik bir aktöre çevirir. Burada kurulan diyalektik okuyucu için çok kolay olmayabilir. Fakat üzerinde çalışıldığında, okuyucu, gayet anlamlı ve güçlü çıkarımlar yapabilecektir.

Kitabın üçüncü kısmı ise literatürdeki bir başka büyük ayrışmayı yansıtır. Moore, bir burjuva ideolojisi olara atfettiği Antroposen'e karşı, Kapitalosen kavramını sunar. Ekolojik krizin insan odaklı olduğu varsayımından yola çıkan Antroposen kavramı, Moore için tehlikeli bir kavramdır. Çünkü kavramın temelinde, sınıfları, ırkçılığı ve cinsiyetçiliği gizleyen eğilimler vardır. Tam tersi Kapitalosen ise sermaye çağı anlamına gelmektedir ve günümüz ekolojik krizinin sermayenin tarihsel gelişimi doğrultusunda tezahür ettiğini savunur.

Dördüncü bölümde Moore, ilk üç bölümde geliştirdiği teorik argümanları emek gücünün ucuzlatılma stratejisini merkeze alarak, yine tarihsel bir bütünlükten bakarak, kapitalist değerın nasıl ve ne şekilde dalgalandığını bize gösterir.

Emek gücünün sömürsü ve insan-ötesi doğanın ödenmemiş işinin temellüğü beraber kapitalist değeri oluştururken, ikincisi birincisinin oranını arttırma eğilimindedir. Yani metalaşmadan ve sermayeleşmeden bir nevi 'doğanın hediyeleri' gibi sermaye birikimine katılan doğanın, kölelerin ve kadınların emeğinin, hali hazırda metalaşmış emeği temsil eden emek gücüne oranı yüksekse, bu birikim için o kadar hayırlıdır. Dolayısıyla, Moore, ücretli emek ilişkisine doğrudan ya da dolaylı şekilde etkide bulunan feminist literatür ve toplumsal yeniden üretim literatürü gibi çok alandan beslenmiştir.

Moore, kitabında ekolojik krizi, iktisadi ya da birikime dair krizi ve toplumsal yeniden üretime dair krizi ayrı birer fenomen olarak görmez. Bu krizler, birbirinden beslenen ve bütününde bir birikim rejimini ve rejimin krizini temsil eden unsurlardır. Dolayısıyla, bu eser sadece bir Marksist Politik Ekoloji çalışmasından ziyade, ekoloji ve toplumsal yeniden üretim temelli tarihsel bir birikim rejim(ler)i çalışmasıdır. Okuyucu kitapta feminist yazından, Marksist klasiklere bir çok referans bulacaktır. Bundan mütevellit, Moore'un yazı dili biraz okuyucu zorlayabilir. Yine de, Moore'un kitabı günümüz krizinin temellerini ve halen daha neden iklim krizi gibi çok can alıcı bir konuda bu kadar başarısız olduğunu anlamada çok ciddi yararları olacaktır.

Hayatın Dokusunda Kapitalizm - Sermaye Birikimi ve Ekoloji, Jason W. Moore, çev. Alaz Munzur, Epos Yayınları, 2017

Ekoloji Sözlüğü

Eşitsiz ekolojik mücadele

İbrahim ERKOL

Eşitsiz ekolojik mücadele kavramı (EEM), 1960'larda ve 1970'lerde Arghiri Emmanuel (1972) ve Samir Amin (1976) gibi bilim insanları tarafından ortaya atılmıştır. Bu araştırmacılar EEM'yi ülkeler arasında ticareti yapılan meta üretimlerine harcanan farklı emek süresi miktarları açısından tanımladılar. Bu süreçte daha düşük ücretli ülkelerin genellikle ithal ettiklerinden daha fazla canlı emek zamanı ihraç ettiği ortaya çıkmıştır. Ancak bunun yalnızca ticaret akışlarının parasal değeriyle ilgilenen geleneksel ticaret istatistiklerinde tespit edilemediği de ortaya konulmuştur. Analizleri, piyasa fiyatı ile somutlaştırılmış kaynakların miktarları arasındaki bir tutarsızlığı ortaya çıkarmada önemliydi, ancak yalnızca emekle sınırlıydı. Ancak EEM'nin şu andaki daha kapsayıcı temelini göz önünde bulundurduğumuzda kavramın artık bize uluslararası ticaretlerde "biyofiziksel kaynakların

daha fakir ülkelere daha zengin ülkelere asimetric şekilde aktığını" anlatmaktadır. Bu biyofiziksel kaynaklara başta emek olmak üzere, meta üretiminde kullanılan tüm doğal varlıklar da dâhildir.

Ticaret ve iletişim teknolojileri aracılığıyla halihazırda küreselleşen mücadele bağlantılarının daha da baskın bir hal aldığı günümüz konjonktüründe, tam da bu bağlantıların yoğun yayılımının yıkıcı ekolojik bozulmayı giderek daha şiddetli hale getirmeye devam ettiği bir zaman diliminde, EEM'yi anlamak oldukça büyük bir önem arz ediyor. EEM temelde bize merkez ülkelerin tüketimi ve sermaye birikimi, çevre ülkelerde ekolojik bozulma ve materyal çıkarımı üzerine kurulu olduğunu izah eder. Bu noktada aslında EEM Marks'ın metabolik yarık kavramıyla paralellik arz etmektedir. Marks (1975) Kapital III. cildinde:

Ekoloji Sözlüğü

"İnsanlar yaşamlarını doğa üzerinden sürdürürler, yani: doğa bizim bedenimizdir ve ölmek için onunla sürekli bir diyalog içinde olmalıyız. İnsanlığın fiziksel ve zihinsel yaşamının doğaya bağlı olduğunu söylemek, basitçe doğanın kendisiyle bağlantılı olduğu anlamına gelir, çünkü insanlar doğanın bir parçasıdır."

Bununla beraber Marx, kapitalizmin, "toplumsal metabolizmanın doğayla birbirine bağlı sürecinde onarılamaz bir yarık" meydana getirdiğini dile ifade eder. Marks Kapital'de bu duruma örnek olarak, kızıl kimyager Liebeg'in tarım üzerinden yaptığı bilimsel araştırmalar doğrultusunda ettiği bulgulara işaret eder ve buradan da mevcut kapitalist üretim ilişkileriyle ekolojik yıkım arasındaki bağlantıyı ortaya koyar:

"İstisnasız tüm bitkiler kendi yöntemleriyle, çoğalmalarının koşullarına bağlı olarak toprağı tüketir. Şehirlerde yaşayanlara yüzlerce ve binlerce kilometrelerce gıda ve lif satmak bu temel besin maddelerinin geri bölge toprağına geri dönmesini engellemiştir. Toprak bu süreçte yağma ve hırsızlığa maruz kalır. Kesilen bu doğal dönüşümü telafi etme girişimleri için, örneğin, İngiltere Peru'dan büyük miktarda guano ithalatı, Avrupa'nın savaş alanlarından ve yeraltı mezarlarından kemik toplanması gibi hamlelere girişmiştir. Nitekim tüm bu derme çatma çözümler doğası gereği diğer ülkeleri doğal varlıklarının yağmalanmasıyla sonuçlanmıştır."

Metabolik yarığın günümüz dünyasındaki somut karşılığını anlamak için, GRAIN isimli düşünce kuruluşu tarafından 2013 yılında hazırlanmış olan "Birleşik Soya Cumhuriyeti" (The United Republic of soybeans) isimli araştırmadan Arjantin özelinde elde edilmiş veriler aşağıda mevcuttur.

Ürün rotasyonu olmadan soya monokültürü uygulanan tarım yöntemleri, eğim ve hava koşullarına bağlı olarak 19 tondan 30 tona kadar yoğun toprak bozulmasına neden olur.

2006/2007'de Arjantin'de yetiştirilmiş olan soya fasulyesi miktarı 48 milyon ton civarındadır.

Böylesi bir üretim miktarı topraktan:

- 1.5 milyar ton azot
- 255 milyon ton fosfor
- 800 milyon ton potasyum
- 125 milyon ton kalsiyum ve
- 133 milyon ton kükürt tahliyesinin gerçekleştiğine işaret eder.

Ayrıca ihraç edilen her yıllık soya fasulyesi hasadı yaklaşık olarak 42,5 milyar metreküp su tüketimine yol açmıştır (2004/2005 sezonundan bu yana).

Haliyle bugün yaşadığımız ekolojik felaketlerin kökeni olan kapitalist üretim ilişkilerinin yok etme mekanizmasını çözümlenmek, bizlere tüm tarihsel sürece EEM'nin ve metabolik yarık kavramlarının de bize gösterdiği şekilde bir de eşitsiz ekolojik mübadelesi perspektifinden bakmak neyle mücadele ettiğimizi anlamamızda yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Amin, S. (1976). Unequal Development. New York: Monthly Review Press.

Emmanuel, A. (1972). Unequal Exchange: A Study of the Imperialism of Trade. New York: Monthly Review Press.

GRAIN. (2013). The United Republic of soybeans: Take Two. GRAIN. Retrieved December 1, 2021, from <https://grain.org/article/entries/4749-the-united-republic-of-soybeans-take-two>.

Marx, K., 1844 Ekonomi El Yazmaları, (New York: International Publishers, 1975), 276.

Ekoloji Hukuku

Hukuk mücadelesi: İklim davaları

Gölnur YILMAZ

Küresel ölçekli sermaye birikim sürecinde, çevrenin sömürülmesi veriliyken, biyolojik kaynaklar üzerinde devletin egemenlik hakları ve şirketlerin fikri mülkiyet hakları birbirine karşıt olmaktan çok birbirini tamamlayıcıdır.

Aykut ÇOBAN

Ekolojik yıkımın geldiği aşama kapitalist tüketim konforu ile adeta esir edilen bütün topluluklarda "yaşam mı konfor mu," "açlık sınırı mı tokluk sınırı mı" soruları her geçen gün artan oranda önem kazanmaktadır. Tüm taraflara seslenebilmek ve daha da fazla gecikmeksizin harekete geçmek zorunda olduğumuzun başlıca işaretleri için, deprem felaketleri, orman yangınları, aşırı yağış ve sel baskınları, yaygın kuraklık, fırtınalar, patlamalar, halk sağlığı ve güvenliği ile işçi sağlığı ve iş güvenliği tabloları, HES ler, termik santraller, CO2 salınımları, poşetler, atıklar, plebisitler, klorpirifoslar vb. sıralanabilecek pek çok alana asgari duyarlılıkla bakmak yeterli ve gereklidir.

#gelecegenefes hashtagleri ve kamu spotlarıyla 11 Kasım gününü Millî Ağaçlandırma Günü ilan ederek coşkuyla kutlayan, 6 Kasım tarihinde başlayan İklim Konferansına (COP26) yakın bir tarihte Paris İklim Sözleşmesini (finansal kaynak karşılığında) onaylayarak kalkınmakta olan ülkeler arasında taahhütler imzalayan Türkiye Hükümetinin ise, konfordan vazgeçemeyeceğine, yaşamı da, üretimi de, geleceği de hiç mi hiç umursamadığına 30 Kasım 2021 tarihinde bir kez daha tanık olduk.

6831 sayılı Orman Kanununun uygulanmasına ilişkin, 30 Kasım 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak ilan edilen iki Yönetmelik ile en resmi şekilde, hiçbir tarif ve açıklamaya ihtiyaç bırakmayacak bir açıklık ve kesinlikle, ormanlarımız muhtelif amaçlı rant yollarına feda edildi.

Kanunun 17/3, 115, ek-9, ek-11 ve geçici 8 inci maddelerine göre verilecek izinlere, tahsil edilecek bedellere ait iş ve işlemleri düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulan "Orman Kanununun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik" in 4. maddesi;

"17 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre verilecek izinler

MADDE 4 – (1) Ormanlık alanlarda kamu yararı ve zaruret bulunması halinde; yol, liman geri hizmet alanı, havaalanı, demiryolu, teleferik hattı, tünel gibi ulaşım tesislerine; patlayıcı madde emniyet alanı, yer altında yapılacak patlayıcı madde deposu, savunma ve güvenlik tesislerine; enerji nakil hattı, trafo binası, enerji üretim santralleri, ölçüm ve gözlem istasyonları gibi enerji tesislerine; telefon iletim hattı, iletişim panosu, ölçüm istasyonu, R/L tesisleri, radyo-televizyon verici istasyonu ve antenleri, elektronik haberleşme sistemlerine ait baz istasyonları, fiber optik kablo gibi haberleşme tesislerine; su arama, jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama, su kuyusu, kaptaj, su isale hattı, su deposu gibi su tesislerine; atıksu tesislerine; petrol ve doğalgaz boru hattı; azot,

Ekoloji Hukuku

argon ve oksijen gazlarının kullanıldığı hava ayrıştırma tesislerine; alt yapı tesislerine; katı atık aktarma istasyonu, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerine; ruhsata dayalı petrol ve doğalgaz arama, işletilme ve yeraltı doğalgaz depolanmasına ilişkin tesislere; yeraltı depolama tesislerine; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi, mezarlık tesislerine; aile sağlığı merkezi, hastane gibi sağlık tesislerine; ilk, orta, lise ve dini eğitim tesisi ile dini eğitim tesisine bağlı uygulama maksatlı ibadethane tesisi gibi eğitim tesislerine; futbol sahası, kapalı spor salonu, atış poligonu gibi kalıcı konaklama tesisi olmayan spor tesislerine; adli hizmet tesislerine; ceza infaz kurumu tesislerine ve bunlarla ilgili yer, bina ve tesislere izin verilebilir.

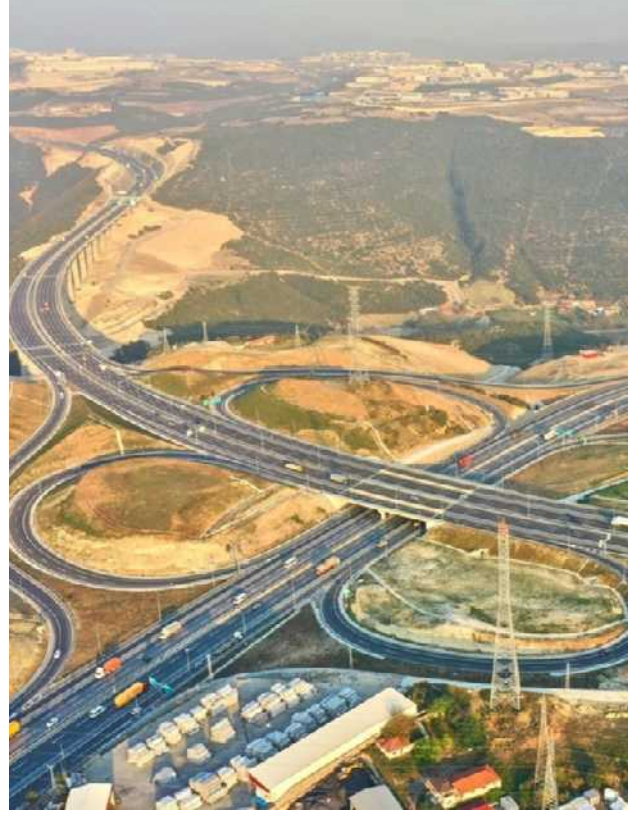
(2) Gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ya da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları hariç olmak üzere; yükseköğretim kurumlarının eğitim ve araştırma maksatlı tesislerine ve izin verilen bu alan içinde izin sahibi yükseköğretim kurumuna veya Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğüne yurt yapılması maksadıyla izin verilebilir.

(3) Sağlık, eğitim, spor, adli hizmet ve ceza infaz kurumu tesisleri için genel bütçe kapsamındaki ilgili kamu idarelerine izin verilebilir.

(4) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ve gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine sağlık, eğitim, spor ve adli hizmet ve ceza infaz kurumu tesisi yapımı maksadıyla izin verilmez. Ancak kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yapılacak sağlık ve eğitim tesislerinde ilgili bakanlıkların talebi üzerine yüklenici adına üst hakkı tesis edilebilir.

(5) Yer altında inşa edilecek tesislerin yüzeye isabet eden izdüşümleri için izin alınır.

(6) Devlet ormanlarında, erişme kontrolü uygulanan karayollarındaki ulaştırma yapıları ve müştemilatı olan hizmet tesisleri ile bakım işletme tesislerine, karayolu sınır çizgisi içinde kalmak kaydıyla izin verilir.

Ekoloji Hukuku

(7) Lisanssız elektrik üretim tesisleri ile lisanslı güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerine orman sayılan alanlarda izin verilmez. Ancak bu madde kapsamında ve turizm maksadıyla izin verilen bina ve tesislerin çatı ve cepheleri ile baraj ve gölet rezervuar alanları üzerinde ve rezervuarlı veya regülatörlü hidroelektrik üretim tesisleri sahaları kapsamındaki su yüzeylerine kurulan enerji üretim tesislerine izin verilebilir.”

hükümünü getirerek, geleceğimiz pahasına sermayenin önündeki tüm engeller kaldırılmıştır.

Yine Kanununun 18 inci maddesine göre verilecek izinlere ve bu izinlerden tahsil edilecek bedellere ait iş ve işlemleri düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulan “Orman Kanununun 18. Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik”in 5. maddesi de;

“Kısıtlamalar ve izin verilmeyecek alanlar

MADDE 5

(1) Ormanlık alanda lojman ve sosyal tesislere izin verilmez.

(2) Ormanlık alanda yapılması zorunlu olan yollar çevreye zarar vermeyecek şekilde ekskavatörle yapılır, yol yapımından çıkan malzeme ormana zarar vermeyecek şekilde izinli alanlara taşınır.

(3) Mantar ve tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği ile orman bitkisi fidanlığı izni verilmeyecek yerler şunlardır:

a) Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri kapsamında bulunan alanlar, doğal, tarihi ve arkeolojik sit alanları, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununa göre özel çevre koruma bölgesi olarak ilan edilen yerler.

b) 6831 sayılı Kanununun 23 üncü ve 24 üncü maddeleri kapsamında muhafazaya ayrılan ve ilan edilen yerler, yaban hayatı geliştirme sahaları, 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamındaki korunan alanlar, verimli orman niteliğindeki makilikler, Bakanlıkça tescil ve ilan edilen örnek avlaklar.

c) Maden ruhsatı kapsamında muvafakat verilmiş veya izne konu edilmiş alanlar.

ç) Genel Müdürlük görevleri kapsamında projesi tanzim edilip, programa alınmış alanlarda Genel Müdürlükçe olumlu görüş verilmeyenler.

d) Deniz kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak 2000 metrelik mesafe içinde bulunan yerler ile tabii göl kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak 500 metrelik mesafe içinde bulunan yerler.

(4) Mülkiyeti açısından mahkemelere intikal etmiş ve hukuki süreçleri devam eden alanlar izne konu edilemez.

(5) Bu Yönetmeliğe göre izin verilen saha sınırları içinde ve izin verilmiş maksadına uygun uygulama imar planı yaptırılabilir. Ancak izin verilen ormanlık alan bağlı olduğu orman parselinden ifrazen ayrılamaz.

(6) Yeraltı depolama alanlarında, hayvansal ve bitkisel gıdaların haricinde depolama yapılmasına müsaade edilmez.

(7) Yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılan sahalarda 6831 sayılı Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan faaliyetlere hiçbir surette izin verilemez.

(8) İzin raporunu hazırlayan heyetçe, talebin ormanlık alanda yapılmasında kamu yararı olup olmadığı hususu irdelenerek tespit edilir.”

hükümüyle, konuya ilişkin uluslararası tüm taahhüt ve onaylar “de facto” hükümsüz kılınmaya çalışılmıştır.

Söz konusu düzenlemelerin, ulusal ve uluslararası mevzuata dayanarak iptalinin sağlanması durumunda dahi telafisi imkansız ve onarılması güç kayıplar yaratacağı apaçık ortadadır.

Halen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 39371/20 Başvuru sayılı dosyasında Duarte Agostinho ve diğerleri tarafından Portekiz ve diğerleri (Türkiye'nin de dahil olduğu 32 ülke) aleyhine, Portekiz'in özellikle 2017'den bu yana birkaç yıldır her yıl yaşadığı orman yangınlarının bu küresel ısınmanın doğrudan sonucu olduğu, bu yangınların bir sonucu olarak sağlık sorunlarına

Ekoloji Hukuku

yakalanma riskiyle karşı karşıya oldukları ve orman yangınları, uyku bozuklukları, alerjiler, nefes alma zorluklarının, sıcak mevsimdeki çok yüksek sıcaklıklar nedeniyle daha da şiddetlendiği, yılda birkaç kez meydana gelen orman yangınları sırasında dışarıda vakit geçiremedikleri, oyun oynayamadıkları veya fiziksel aktivite yapamadıkları, okulların geçici olarak kapatıldığı, iklim değişikliğinin kışın çok güçlü fırtınalara neden olduğu, Lizbon'da bulunan evlerinin denize çok yakın olduğunu ve potansiyel olarak bu tür fırtınaların tahribatına maruz olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu iddialarıyla yapılan başvuru hakkında AİHM, "Hükümetlerin eylemsizliği karşısında Mahkeme, başvurucuları savunmalı ve iklim değişikliği nedeniyle karşılaştıkları tehditlere karşı korumalıdır. Böyle bir yaklaşım, 1,5 C° hedefine ulaşmak için acilen harekete geçme gerekliliğini karşılayacak ve aynı zamanda ulusal mahkemelerin etkili bir yanıt

verme olasılığını artıracaktır" gerekçesiyle Türkiye'nin de dahil olduğu 33 davalı devletten "Özellikle, çevre alanındaki takdir paylarını göz önünde bulundurarak, davalı Devletler, taraf oldukları uluslararası antlaşmalar da dahil olmak üzere uluslararası çevre hukukundan kaynaklanan ihtiyat ve nesiller arası hakkaniyet ilkeleri gibi ilgili hüküm ve ilkeler ışığında okunarak Sözleşme'nin atıfta bulunulan hükümleri kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmişler midir?" şeklinde üç temel soruyu cevaplandırmasını beklemektedir.

Şu ana kadar sessizliği tercih eden hükümetlere karşı iklim krizi alanında "devrimci" bir karar olarak nitelenen bu karar, uluslararası çevre hukuku ve gelecek kuşaklar açısından pek çok başvuruya da ışık tutacak niteliktedir.

POLLEN ÇOCUK

Kapibara

Gibi Oyna

"Kapibara "

Ekolojik Oyun Kutusu

Arjantin'de eskiden bataklık olan, şimdilerde ise zenginlerin yaşadığı Nordelta'yı bölgenin yerlisi kapibaralar istila etti. Yağmacıların huzurunu kaçırıp bahçelerini altüst eden kapibaralar ekolojik geriye dönüş hareketini başlattı.

Pandemi ile birlikte evlerini geri alma hareketi başlatan kapibaralar dünyanın en büyük kemirgenleri. Buenos Aires'in en zengin mahallelerinden Nordelta'da yaşayan 'seçkinler' kapibaraların her yere pislemesinden, seyir halindeki araçlara saldırmasından şikayetçi.

Bizler de kapibaraların ekolojik geri dönüş mücadelesini selamlıyoruz. Ve ekolojik oyun kutularımızı bu geri dönüşü esas alarak hazırlıyoruz. Mevsimsel döngüyü ve ekolojik takvimleri esas alarak hazırladığımız etkinlik kutumuz aynı zamanda orman anaokulları felsefesini benimsenerek çocuklar için hazırlanmıştır. Doğaya yakın olma eğilimi doğuştan gelen içsel bir güdüdür ve her çocuğun hakkıdır. Bütün oyunlarımızın doğanın içinde oynanması temenisi ile.

Hazırlayan : Ozan Aksünger

KAPIBARALAR EKOLOJİK ETKİNLİK VE KEŞİF KARTLARI İLE ARALIK AYINA MERHABA DİYORUZ.

Doğanın içinde yaşayan , ona sahip çıkan çocuklar yetiştirmek elbette kapitalist sistem içinde doğamız, yaşam alanlarımız her geçen gün daha çok talan edilirken daha zorlu bir görev ve süreç haline geldi. Aynı zamanda kendi kararlarını kendi veren , özgür , özgüven sahibi çocukların gelişimi de keza aynı zorluklarla ve süreçlere tabi halde. Bunun için çocuklara daha çok dokunmak, onlar ile doğa arasında doğuştan gelen bu bağı daha güçlü hale getirmek için bizlerin de çocuklarımızın da kaybedecek çok zamanı yok. Polen Çocuk olarak bizler sizin ile bu sürece yoldaşlık edip bu güçlü adımı birlikte atmaktan sizler için üretmekten mutluluk duyarız.

Polen Çocuk olarak her ay siz çocuklara içinde bulunduğumuz ayı , o ayın içindeki mevsimsel süreçleri ve daha bir çok şeyi tanıtıyoruz.

Bu ay ise Aralık ayını daha yakından inceleyeceğiz birlikte. Peki ekolojik kartlarımızın içinde ne olduğu anlatalım hemen sizlere. Aralık ayının her haftasında Ekolojik süreçleri esas alıp yapacağımız 4 ayrı etkinliğimiz var.

1. haftamız " Toprak Ana Haftası " ve bu haftada ellerimiz toprak ile buluşuyor ve toprağı hissedip dokunup ondan hayal gücümüz ile kendi canlılarımızı ve oyuncularımızı yapıyoruz.
2. haftamız da ise yaşadığımız yerlerden göçüp gitmeyen kış kuşları için soğuk havalarda onları sıcak tutacak kuş yuvaları yapıyoruz.
3. Haftamız da sizleri biraz daha hareketlendirip yaşadığınız yere en yakın dağı gözlemlemek için yola çıkarıyoruz.

Son olarak 4. haftamız aynı zamanda yeni yılın son haftası olacak bunun için o haftayı bahçenizdeki ya da en yakınınızdaki bir ağacı seçip onu tanıyıp ve süslemek ile geçireceğiz.

Bütün bunları yaparken ihtiyacınız olacak her şeyi kartları yazdık. Ve ayrıca Aralık ayında ormanda karşılaşılabileceğiniz meyveler, bitkiler için de sizlere keşif kartları hazırladık.

Aralık ayını doğa ile daha çok iç içe ve bol bol keşfiyle geçirmeniz dileğiyle. ☺

POLEN ÇOCUK

ORMANDA BU AY 2021-2022 EKÖLÖJİK TAKVİM

ARALIK

AYLIK PROGRAM

1. HAFTA

*TÖPRAK ÇALIŞMASI HAFTASI

2. HAFTA

*KUŞ YUVASI ÇALIŞMASI

3. HAFTA

*DAĞ ÇALIŞMASI HAFTASI

4. HAFTA

* YILBAŞI BİTKİSİ HAFTASI

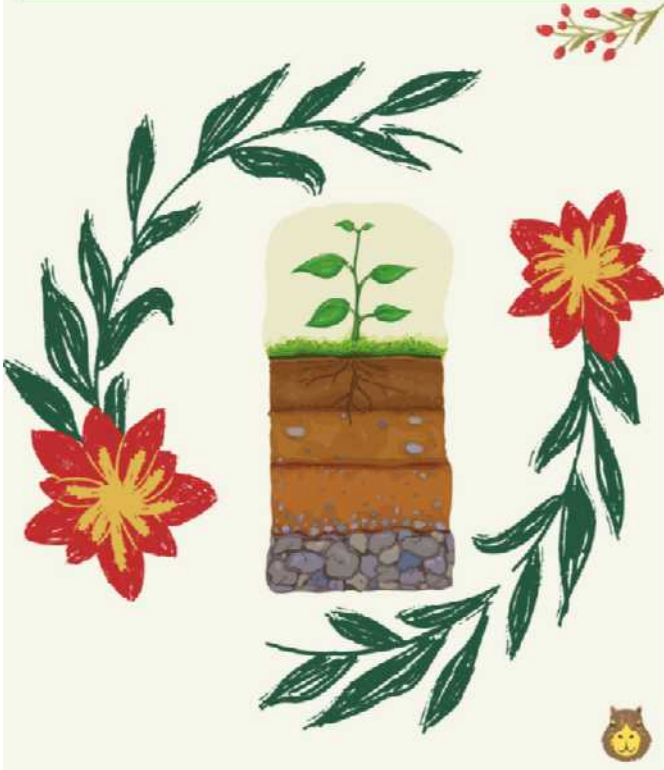
POLEN ÇOCUK

KAPIBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

1. HAFTA

ARALIK

TÖPRAK ÇALIŞMASI HAFTASI

KAPIBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

2. HAFTA

ARALIK

KUŞ YUVASI ÇALIŞMASI H.

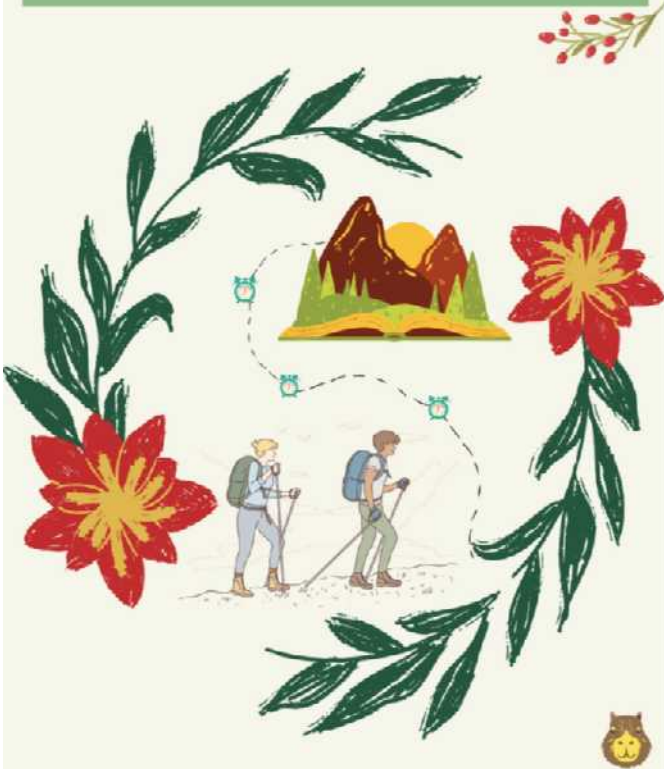

KAPIBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

3. HAFTA

ARALIK

DAĞ ÇALIŞMASI HAFTASI

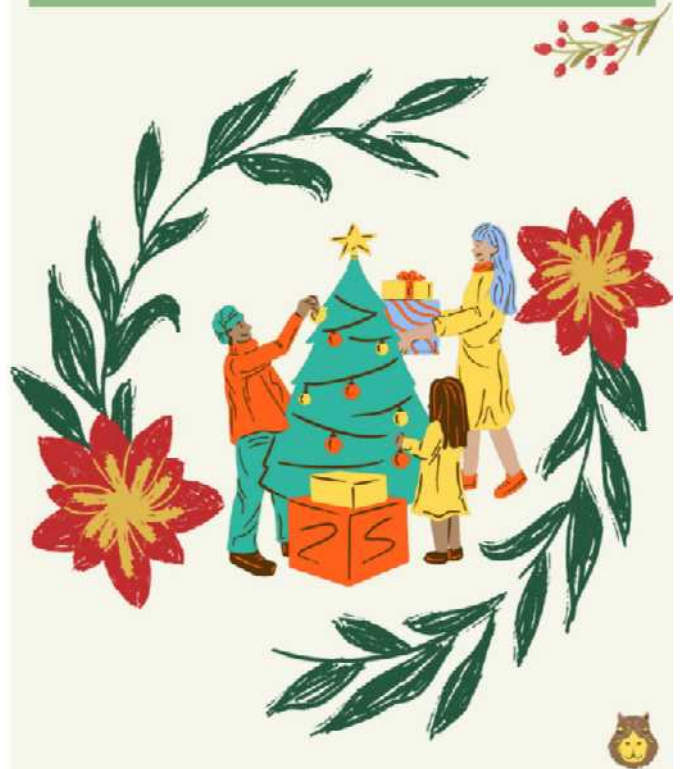

KAPIBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

4. HAFTA

ARALIK

YILBAŞI BİTKİSİ ÇALIŞMASI H.

PÖLEN ÇOCUK

TÖPRAK ÇALIŞMASI

KİL TOPRAKTAN OYUNCAK YAPMA :

- KİL TOPRAK
- KÜÇÜK DAL VE TAŞLAR
- KULAKLAR İÇİN YAPRAK

TÖPRAK HAFTASINDAYIZ VE ÇOCUKLARIN TOPRAĞA DOKUMASINI, ÖNU HİSSETMESİNİ SAĞLAYACAK HARİKA BİR ETKİNLİĞİMİZ VAR. ELİNİZDEKİ KİLLİ TOPRAĞI HER YAŞTAN ÇOCUĞUN RAHATÇA KULLANMASI İÇİN ÖNCE YUMUŞAK BİR HALE GELENE KADAR YOĞURUN. SONRA HER ÇOCUĞA BİR PARÇA KİL DAĞITIP ONLARDAN KENDİ HAYAL GÖÇLERİ İLE BİR OYUNCAK VEYA BİR CANLI YAPMALARINI İSTEYİN. SONRA YAPTIKLARI BU ÖRÖNE DOĞAL MATERYALLER İLE SOSLEMESİNİ İSTEYİN. ÖRNEĞİN YAPRAKLAR, TAŞLAR, DAL PARÇALARI VE DAHA BİR ÇOK ŞEY. HER ÇOCUK BU İŞLEMİ YAPTIKTAN SONRA ONLARDAN BU OYUNCAGA YA DA CANLIYA BİR İSİM VERMELERİNİ İSTEYİN. ONLARA BU YAPTIKLARI CANLI VEYA OYUNCAKLARIN NELER YAPTIĞINDAN, NE YEDİP NE İÇTİĞİNDEN, KİMLER İLE ARKADAŞ OLDUĞUNDAN BAHSEDEN AÇIK SORULAR SORUN. VE DAHA SONRA BU ETKİNLİĞE DEVAM ETMEK İÇİN BELKİ BU CANLIYA YA DA OYUNCAGA BİR EV İNŞA EDEBİLİRSİNİZ.

KUŞ YUVASI ÇALIŞMASI

SU KUŞ YUVASI ETKİNLİĞİ:

- DAL PARÇALARI
- SAMAN , YAPRAK ,TÖPRAK

KIŞ GELDİ VE HAVALAR İYİCE SOĞUMAYA BAŞLADI. GÖÇMEN KUŞLAR ÇOKTAN SICAK DİYARLARA GÖÇ ETTİ. PEKİ YA GÖÇ ETMEYİP BU SOĞUK HAVALARDA YAŞAYAN KUŞLAR ? HADI BU KIŞ KUŞLARI OŞOMESİN DİYE HEP BERABER ONLAR İÇİN SICAK VE GÜZEL BİR YUVA YAPALIM. PEKİ KUŞLAR NASIL YUVA YAPARLAR BİLEN VAR MI ? KÜÇÜK DAL PARÇALARINI BİR ARAYA GETİRİP , BU DAL PARÇALARINI SİMSİKİ İÇ İÇE GEÇİREN KUŞLAR BOTON YUVAYI BÖYLE SONUNA KADAR ÖRER. BİZ DE ÖYLE YAPALIM HAYDİ. ARDINDAN YUVANIN ZEMİNİNİ RÖZGAR GEÇİRMESİN DİYE TÖPRAGI AĞZI İLE ISLATIP ÇAMUR HALİNE GETİRİP ZEMİNE SIVA YAPAR. HAYDİ BİRAZ ÇAMUR YAPMAYA O ZAMAN. VE EN SONUNDA İSE BU ÇAMUR ZEMİNİN ÜSTÜNE YUMUŞAK SAMAN VEYA ÖTLER YERLEŞTİREREK YUVASININ İNŞASINI BİTİRİR. İŞTE HARİKA BİR KUŞ YUVASI. ŞİMDİ SICAK YUVASINDA KÖCA KIŞI RAHATÇA GEÇİREBİLİR KUŞLAR. ELLERİNİZE SAĞLIK ÇOCUKLAR.

DAĞ ÇALIŞMASI

DAĞ GÖZLEM ÇALIŞMASI:

- DORBON
- BÜYÜTEÇ , NOT DEFTERİ
- BELKİ DE BİR FOTOĞRAF MAKİNASI

YAŞADIĞIN YERE EN YAKIN BİR DAĞI GÖZLEMLEMELİK İÇİN ÇANTANI HAZIRLAMAYA BAŞLA. HAYDİ. ÖNCELİKLE UYGUN KİYAFETLERİ SEÇ VE SONRA DA ÇANTANA ERZAGINI , YOLDA GÖRÜĞÜN İLGİNÇ ŞEYLERİ KAYDETMELİK İÇİN BİR NOT DEFTERİ VEYA RESİM DEFTERİ AL. ÖRDE GÖZLEMLEYECEĞİN FAZLACA HAYVAN VE BİTKİ ÇEŞİTLERİ OLACAK BUNUN İÇİN DE YANINA BÜYÜTEÇ VE DORBON ALMAYI SAKIN UNUTMA. VE UNUTMA Kİ DAĞ MANZARASI SANA HARİKA GELECEKTİR. BU EN ÖNEMLİSİ İSE BİR FOTOĞRAF MAKİNASI İLE BU ANI SAKLAYABİLİRSİNİZ YANINIZDA. ŞİMDİ NOT ETTİĞİN , YAZIP ÇİZDİĞİN , RESMETTİĞİN , YANINA ALDIĞIN NE VARSA ÖRTAYA KOYMA ZAMANI. BU DAĞ KEŞFİNDEN SONRA BU YERİ NE KADAR TANIDIĞIMIZA BİR GÖZ ATALIM. VE SİZE BU YOLCULUKTA REHBERLİK EDENLER İLE BUNLARI PAYLAŞIP, SÖHBET EDİN.

YILBAŞI BİTKİSİ ÇALIŞMASI

AGAC YAPMA ETKİNLİĞİ:

- BAHÇENDEKİ VEYA ÖRMANDAKİ BİR AGAC
- YENİ YIL İÇİN SOS MALZEMELERİ

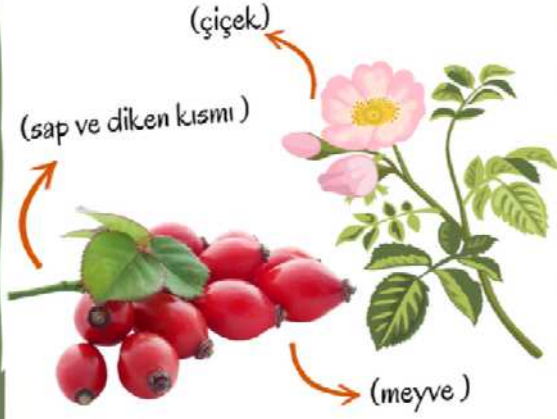
GİTTİĞİNİZ ÖRMANDA YA DA EVİNİZİN, OKULUNUZUN BAHÇESİNDE BU ETKİNLİĞİ YAPABİLİRSİNİZ. BU ETKİNLİKTEKİ ESAS AMACIMIZ ÇOCUKLARIN SOSLEYECEĞİ AGACI TANIMASIDIR. KÖKUSUNU KABUĞUNU, YAPRAKLARINI, GÖVDESİNİ ... BUNDAN DOLAYI BU AGACIMIZIN ÇOCUKLARIN BİLMEĞİĞİ BİR AGAC OLMASINA ÖZEN GÖSTERİN. AYNI ZAMANDA BU ETKİNLİĞİ YAPARKEN KIŞ MEVSİMİNDEKİ BİR AGACIN ÖZELLİKLERİNİ EN İYİ KEŞFEDECEĞİNİZ BİR ANDA ÖLDÜĞÜNÜZÜ DA UNUTMAYIN. ÇÖNKÜ ÇOCUKLAR AYNI ZAMANDA MEVSİMSSEL DÖNGÜLERİ DE FARK EDECEK BU ETKİNLİK İLE. ÇOCUKLARA VARS AĞACIN YAPRAKLARINA DOKUNMASI, GÖVDESİNİ KÖKLAMASI, DOKUSUNU HİSSETMESİ İÇİN REHBERLİK EDİN. ARDINDAN AGACI SÖSLEMELİK GEÇEBİLİRSİNİZ. İŞLERİNİZ BİTTİKTEN SONRA BU AGACINIZI RESMETMEYİ UNUTMAYIN ÇOCUKLAR.

POLEN ÇOCUK

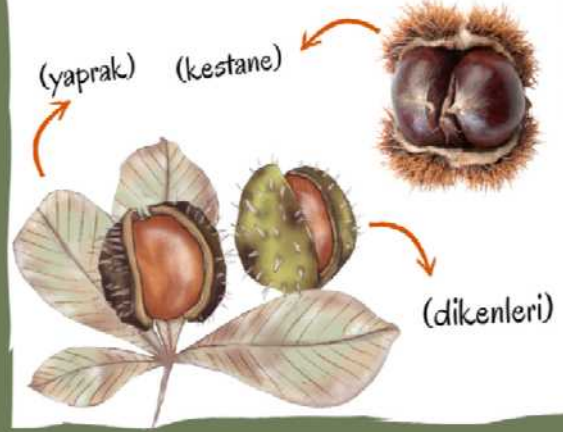
KUŞ BURNU

Kuşburnu, gülgiller familyasına ait ve yabani gül olarak da adlandırılan bir bitkinin meyveleridir. Bitkinin boyu 1-3 metre aralığında değişir, dalları ve gövdesinde ise tıpkı gülden olduğu gibi dikenler bulunur. Meyvelerini Eylül ve Ekim aylarında verir. Bu meyveler küçük boyutlu ve yuvaraktır, kırmızı ve turuncu arası bir renge sahiptir. Kuşburnu bitkisinin anavatanı Türkiye'dir.

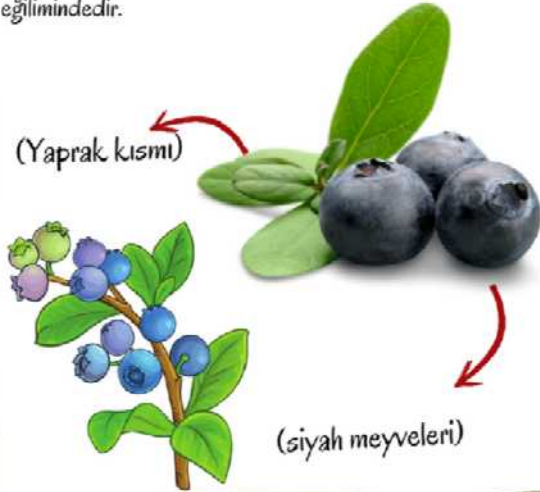
KESTANE

Kestane, kayngiller (Fagaceae) familyasından Castanea cinsini oluşturan ağaçların ve bu ağaçların yenilebilir tohumlarına verilen addır. Yaprak döken bazen çalı formunda olan orman ağaçlarıdır. Kabuk çatlaklıdır. Yaprak koltuğunda çıkan tomurcuklarla yalnızca uç tomurcukları vardır. Tomurcuklar üst üste binmiş 2 pulla örtülmüştür. Yapraklar sarmal dizilmiş fakat bükük iki sıralı görünür. İkincil damarlar birbirine paralel uzanır. Yapraklar kalın kimi zaman sert, mızrakı, kenarı dişi ve kılçıklı yapıda olabilir.

YABAN MERSİNİ

Yaban mersini, fundagiller (Ericaceae) familyasından ılıman iklimlere adapte olmuş bir üzüksü meyve türüdür. Yaban mersini kısa boylu bir çalı bitkisidir. Nemli, sıcaklığı yüksek ve dağlık ormanlarda yetişen bu meyve, orta düzeyde gölgeli ortamlarda daha hızlı büyüme eğilimindedir.

KOCAYEMİŞ (DAĞ ÇİLEĞİ)

Koca yemiş (Arbutus unedo), fundagiller (Ericaceae) familyasından meyveleri yenen bir çalı türüdür. 5-10 metre boylarında olmasına karşın nadiren de olsa 15 metreye ulaşan türlerine rastlanmaktadır. Aynı zamanda Çilek Ağacı adıyla da bilinmektedir. Meyveleri küre biçiminde, 1-2 cm çapında, yüzeyi pürüklü, önceleri yeşilimsi, olgunlukta ateş kırmızısı veya portakal rengindedir.

POLEN ÇOCUK

DAĞ

GÖZLEM

HAFTASI

HARİTASI

engels

“Doğa üzerinde kazandığımız zaferlerden dolayı kendimizi pek fazla övmeyelim. Böyle her zafer için doğa bizden öcünü alır. Her zaferin beklediğimiz sonuçları ilk planda sağladığı doğrudur, ama ikinci ve üçüncü planda da büyük çoğunlukla ilk sonuçları ortadan kaldıran, bambaşka, önceden görülmeyen etkileri vardır. Mezopotamya, Yunanistan, Küçük Asya ve başka yerlerde işlenecek toprak elde etmek için ormanları yok eden insanlar, ormanlarla birlikte nem koruyan ve biriktiren merkezlerin ellerinden gittiğini, bu ülkelerin şimdiki çölleşmiş durumuna ortam hazırladıklarını akıllarına hiç getirmiyorlardı. Alpler’deki İtalyanlar, dağların kuzey yamaçlarında dikkatle korunan çam ormanlarını güney yamaçlarında yok ederken, bölgelerinde sütçülük sanayiinin köklerini kazıdıklarını sezemiyorlardı.”

Doğanın Diyalektiği, s.228

